

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BELEDİYE ZABITASI'NIN DENETİM ve İDARİ YAPTIRIM
UYGULAMALARININ HUKUKİ DAYANAKLARI
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat BALCI

(Y1612.181010)

**Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Ana Bilim Dalı
Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU

Temmuz 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans bitirme tezi olarak sunduğum “Belediye Zabıtasının Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamalarının Hukuki Dayanakları İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı çalışmanın, tez safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya ’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (..../..../2019)

Murat BALCI

ÖNSÖZ

Toplumları yöneten çok farklı devlet yapıları ve yönetim modelleri geçmişten günümüze kadar kendini göstermiştir. Günümüz dünyasında yerel yöntemlerin güçlü olduğu yönetim modelleri veya bir başka ifade ile yerinden yönetim modelleri yükselen değer olarak kendini göstermektedir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve merkezden yerele yetki devredilmesi, bir başka ifade ile adem-i merkeziyetçiliğin benimsenmesi ile birlikte, yerel yönetimlerin sunmuş olduğu hizmet çeşitliği ve buna paralel olarak sunulan hizmetlerin kalitesi ve verimi artmıştır.

Bu çalışmamda öncelikli olarak her konuda yanımda olan ve desteğini esirgemeyen Danışman Hocam Sayın Prof. Dr. Ercan EYÜBOĞLU' na teşekkürü bir borç bilirim. Saygılarımla

Temmuz 2019

Murat BALCI

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT	xix
1 GİRİŞ	1
2 KAVRAMSAL OLARAK BELEDİYE, KOLLUK VE BELEDİYE ZABITASI	3
2.1 Belediye Kavramı	3
2.2 Kolluk Kavramı	5
2.2.1 Adli kolluk – İdari kolluk	6
2.2.2 Genel – Özel kolluk	7
2.3 Belediye Zabıtası Kavramı	8
2.4 Belediye Zabıtasının Tarihi ..	10
2.4.1 Türklerde zabıta	10
2.4.2 İslam dünyasında zabıta	11
2.4.3 Osmanlıda zabıta	12
2.4.4 Cumhuriyet döneminde zabıta:.....	18
3 BELEDİYE ZABITA MEMURLUĞUNA ATANMA VE GÖREVDE YÜKSELME ŞARTLARI.....	21
3.1 Zabıta Memurluğuna Atanma Şartları	21
3.2 Başka Memurluklardan Zabıta Memurluğuna Naklen Geçiş	22
3.3 Belediye Zabıta Teşkilatı Personel Kadro ve Unvanları... ..	22
3.4 Belediye Zabıta Personelinin Görevde Yükselme Esasları	23
3.4.1 Zabıta şube müdürlüğüne atanma şartları	24
3.4.2 Zabıta amirliğine atanama şartları	25
3.4.3 Zabıta komiserliğine atanma şartları:.....	25

4 BELEDİYE ZABITASININ DENETİM VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI VE HUKUKİ DAYANAKLAR 27

4.1 Denetim Kavramı.....	27
4.2 İdari Yaptırım Kavramı	28
4.3 Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamalarının Yasal ve Yönetmelik Dayanakları	29
4.3.1 Yasal düzenlemeler:.....	29
4.3.2 Yönetmelik düzenlemeler:	31
4.4 Beldenin Düzen ve Esenliği İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları	32
4.4.1 Dilenciliği önlemeye yönelik denetimler:	33
4.4.2 Çevre denetimleri	37
4.4.3 Çevresel gürültü denetimleri:	38
4.4.4 Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının denetimi	39
4.4.5 İşgallerin önlenmesine yönelik denetimler	42
4.4.6 Reklam ilan ve tanıtım denetimleri:.....	45
4.4.7 Tüketici haklarının korunmasına yönelik denetimler	48
4.5 İmar İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları.	51
4.5.1 İmar kanununa istinaden yapılan denetimler	51
4.5.2 Gecekondu denetimleri	52
4.5.3 Kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik denetimler	53
4.6 Sağlık İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları.....	54
4.6.1 İşyeri denetimleri	54
4.6.2 Seyyar satıcılara yönelik denetimler	60
4.6.3 Hallerin denetimi	62
4.6.4 Semt pazarlarının denetimi	65
4.7 Trafik İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları.....	66
4.7.1 Toplu taşıma araçlarında yapılan denetimler	67
4.7.2 Terminallerde yapılan denetimler	70

5 AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE YEREL YÖNETİMLER ZABITA TEŞKİLATI YAPISI VE GÖREVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALARI 73

5.1 Hollanda Rotterdam Belediyesi	73
5.1.1. Ortak ve Farklı Yönler	74
5.1.2. Rotterdam Belediyesi Zabıta Çalışmaları	75
5.2 İtalya Venedik Belediyesi.....	76
5.2.1 Zabitanın Görev ve Yetkileri	77

5.2.2 Seyyar ve Reklam İşgalleri	78
5.3 İspanya Barselona Belediyesi	79
5.3.1. Belediye Teşkilatı	80
5.3.2. Belediye Polisi Guardia Urbana (Belediye Zabıtası).....	80
6 SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.....	83
KAYNAKLAR	89
ÖZGEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
BGK	:Belediye Gelirleri Kanunu
CMUK	:Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
GSM	:Gayri Sıhhi Müessese
HKS	:Hal Kayıt Sistemi
İBB	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KPSS	:Kamu Personel Seçme Sınavı
OSB	:Organize Sanayi Bölgesi
ÖSYM	:Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
TBB	:Türkiye Belediyeler Birliği
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TDK	:Türk Dil Kurumu
UKOME	:Ulaşım Koordinasyon Merkezi

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 4.1: İstanbul'da Yıllara Göre Yakalanan Dilenci Sayıları	36
Çizelge 4.2: İBB Zabıtanın Kaçak Hafriyat Dökenlere Uyguladığı İdari Yaptırımlar	42
Çizelge 4.3: İBB Zabıta Tarafından Kaldırılan İşgaller ve İdari Yaptırım Kararları ..	44
Çizelge 4.4: İBB Zabıta Tarafından Kaldırılan İlan Reklam Unsurları	47
Çizelge 4.5: İBB Zabıta Ekiplerinin Fiyat, Etiket ve Tarife Listesi Denetimleri	51
Çizelge 4.6: İBB Zabıta Ekiplerinin İmar İlgili Yapmış Oldukları Bina Yıkımları....	53
Çizelge 4.7: İBB Teknik Elemanlarının Yapmış Olduğu İşyeri Denetimleri.....	57
Çizelge 4.8: İBB Zabıtasının İşyeri Denetimleri ve Faaliyetten Men Uygulamaları...	60
Çizelge 4.9: İBB Zabıtanın Sebze Hali İçende ve Dışında Yaptığı Denetimleri	64
Çizelge 4.10: İBB Zabıta Tarafından Yapılan Toplu Taşıma Araç Denetimleri.....	69
Çizelge 4.11: İBB Zabıta Ekiplerinin Terminallerde Yapmış Olduğu Denetimler.....	72

SEKİL LİSTESİ

<u>Şekil 2.1:Osmanlı Döneminde Sadrazam, Yeniçeri Ağası ve Subaşı</u>	14
<u>Şekil 2.2:Osmanlı Döneminde Cebeci ve Bostancı</u>	14
<u>Şekil 2.3: Osmanlı da kurallara uymayan esnafın falaka minyatürü</u>	17
<u>Şekil 2.4: Günümüz Belediye Zabıtası ve Üniformaları</u>	19
<u>Şekil 4.1: El Açarak Dilencilik Yapan Kişiye Zabıta Müdahale Ediyor</u>	35
<u>Şekil 4.2: İBB Zabitanın Kaçak Hafriyatı Önlemeye Yönelik Denetimleri</u>	40
<u>Şekil 4.3: İBB Zabitanın İzinsiz İşgaller İle İlgili Çalışmaları</u>	44
<u>Şekil 4.4: İBB Zabıta Ekipleri Tarafından Kaldırılan İlan Reklam Unsurları</u>	46
<u>Şekil 4.5: İBB Zabitanın Fiyat, Etiket ve Tarife Listesi Denetimleri</u>	49
<u>Şekil 4.6: İBB Zabıtasının İmarla İlgili Yıkım Kararlarını Uygulaması</u>	52
<u>Şekil 4.7: Zabıta Ekipleri Tarafından Yapılan İşyeri Denetimleri</u>	56
<u>Şekil 4.8: İBB Zabitanın Seyyar Satıcıları Faaliyetten Men Etme Çalışmaları</u>	61
<u>Şekil 4.9: İBB Zabitanın Yaptığı Sebze Meyve Denetimleri</u>	63
<u>Şekil 4.10: İBB Zabıtası tarafından yapılan Toplu Taşıma Araç Denetimleri</u>	68
<u>Şekil 4.11: İBB Zabıta Tarafından Terminallerde Yapılan Denetim</u>	71
<u>Şekil 5.1: Rotterdam Belediyesi Zabıtası (Stadstoezicht)</u>	73
<u>Şekil 5.2: Rotterdam Cadde İşgali</u>	75
<u>Şekil 5.3: Rotterdam Caddeye Kurulmuş Pazar</u>	76
<u>Şekil 5.4: Venedik Belediye Zabıtalrı (Polizia Munuciple)</u>	77
<u>Şekil 5.5: Venedik Belediye Zabıta Ekip Araçları</u>	77
<u>Şekil 5.6: Venedik Caddelerinde Seyyar İşgalleri</u>	78
<u>Şekil 5.7: Meydanlardaki Reklam Unsurları</u>	79
<u>Şekil 5.8: Belediye Zabıtası (Guardiana Urbana) ve Ekip Aracı</u>	80
<u>Şekil 5.9: Metro İstasyonu Seyyar İşgali</u>	81

BLEDİYE ZABITASININ DENETİM VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARININ HUKUKİ DAYANAKLARI İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Belediyelerin sunmuş olduğu hizmetlerin etkin, verimli ve kaliteli olmasının yanı sıra en önemli husus sürdürülebilir olması veya sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Hizmetlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi ve sürdürülmesinin ön koşullarından bir tanesi de denetimdir. Onun içindir ki belediye zabıtası geçmiş dönemlerde olduğu gibi günümüz yerel yönetimlerinde de önemli bir rol üstlenmiştir.

Bu yüzden olacak ki zabıta, şehrin düzenini koruyan, şehir halkının esenlik, sağlık ve huzurunu sağlayan, yetkili organların bu amaçla alacakları talimatları uygulayan belediye yönetimine bağlı özel kolluk gücü olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımla belediye zabıtasına yüklenen sorumluluk eskilerin deyimi ile “beldede zabıta beşikten mezara kadar sorumludur” ifadesini doğrulamaktadır.

Bu kadar geniş sorumluluk verilen bir teşkilat ve bu teşkilat mensupları aynı oranda yasal düzenlemeler ile yetkilendirilmiş mi bu çalışmada konuya ışık tutmaya çalışılacaktır. Belediye zabıtasına görev ve sorumluluk veren çok fazla yasal düzenleme mevcuttur. Verilen görev ve sorumluluklara paralel olarak aynı oranda yetki verildiğini söylemek pek mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler: *Belediye Zabıtası, Yerel Yönetimler, Özel Kolluk Gücü*

**LEGAL BASIS OF SUPERVISION AND ADMINISTRATIVE IMPLEMENTATION
OF MUNICIPAL POLICE (ZABITA) CASE STUDY OF MUNICIPAL POLICE
DEPARTMENT OF İSTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY**

ABSTRACT

In addition to being efficient, important and high quality services provided by municipalities, the most important issue is sustainability and continuation of that. One of the prerequisites for the effective implementation and maintenance of services is supervision. Therefore, the municipal polices (Zabita) have played an important role in local governments as in the past.

The municipal police officer is defined with the special law enforcement attached to the municipal administration which maintains the order of the town, protects the well-being, health and peace of the people of the town, and implements the decisions taken by the competent bodies for this purpose. In this definition, the responsibility imposed on the municipal police confirms the expression that municipal police is responsible from the cradle to the grave.

In this study, it is aimed to shed light on the issue whether an organization that has such a wide responsibility and the members of this organization is authorized with the same legal regulations. There are many legal regulations that provides duties and responsibilities to the municipal police.(Zabita). It is not possible to claim that the authority is given to municipal police in parallel with the assigned duties and responsibilities.

Keywords: *Municipality Police, Local Governments, Private Law Enforcement Force*

1 GİRİŞ

“Zabıta” sözcüğü, Arapça kökenli bir kelime olup, “zapt” kelimesinden türetilmiştir. “Zapt” kelimesinin sözlük anlamlarına bakıldığında; tutanak, sıkıca tutma, sahip olma, idaresine alma, zorla ele geçirme manalarına gelmektedir. İnsanoğlunun birlik ve beraberlik içinde yaşamlarının gelişmesi sonucu ihtiyaca binaen oluşan bir görevlidir. Her zaman bazı müeyyidelerle desteklenmiş kuralların, varlığını sürdürecektir, çiğnenmesini önleyecek ve çiğnenmesi durumunda cezalandırabilen bir güç odağına ihtiyaç duyulmuştur.

Belediye Zabıtası şehir ve ulus yaşamının huzur, sağlık ve güven içinde sürdürülmesine ilişkin olarak, vatandaşın ortak kullanım alanlarından en faydalı seviyede yararlanmasını ve tüketici haklarının korunmasını sağlamak için tanımlanmış bir takım düzenlemeler çerçevesinde, kontrol ve denetim faaliyetleri yürütür.

Belediye zabıtası, kent ve toplumda düzenin sağlanması için kent estetiğini korumak, seyyar satıcı ve dilencilere mani olmak, tüketici haklarını korumaya yönelik işyerlerinde fiyat, etiket ve tarife listesi denetimi yapmak, toplu taşıma araçlarını denetlemek, terminallerde zabıta hizmetlerini yerine getirmek, yaş sebze meyve halini denetlemek, her türlü işyerini çalışma ruhsatları açısından denetlemek gibi geniş bir yelpazede denetim çalışmalarını yürütmektedir.

Bahsetmiş olduğumuz gücün, temsilcisi olan zabıta kurumunun temelleri 1826 yılında İhtisap Nezareti'nin kurulması ile atılmış olduğu kabul edilmektedir. Cumhuriyet döneminde ise 1930'da yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu, bu günkü manada bir teşkilat tanımı yapılmıştır. 1969 yılında çıkarılan Belediye Zabıta Personeli Yönetmeliği uzun yıllar belediye zabıtasının tek yazılı metni olmuştur. Gelişen günün şartlarına ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde 2007 yılında düzenlenen Belediye Zabıta Yönetmeliği ise teşkilata son halini vermiştir.

Tez çalışmamızda belediye zabıtasının denetim ve idari yaptırım uygulamaları ve bunların hukuki dayanakları ele alınacaktır. Çalışmanın detaylarına girmeden önce

belediye zabıtası kavramsal ve tarihsel olarak ele alınacaktır. Kavramsal açıklamalara yer verildikten sonra zabıta tarihi üç döneme halinde incelenmiştir. Eski Belediyelerde zabıta hizmetlerinin hangi kurum ve görevliler tarafından yerine getirildiği yine tarihsel süreç içerisinde değerlendirilecektir. Cumhuriyet dönemindeki zabıta hizmetlerinin süreci ayrı bir başlık altında incelenerek günümüzdeki zabıta teşkilatına ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Yıllardır belediyelerin denetimle ilgili sorumluluğunu taşıyan belediye zabıta memurluğuna atanma ve görevde yükselme şartları bir başka başlık altında toplanmıştır. Zabıta memurluğuna atanacak kişilerin taşıması gereken şartlar ve atandıktan sonra meslek içerisinde yükselmek için izlenecek usul ve esaslar mevcut yasal düzenlemeye uygun olarak ortaya konmuştur.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı heyeti tarafından, AB ülkelerinden Hollanda'nın Rotterdam, İtalya'nın Venedik ve İspanya'nın Barselona Şehirlerinin belediyeleri ziyaret edilmek suretiyle bir dizi inceleme ve tespitler yapılmıştır. Belediye zabıtasının görev, sorumluluk ve yetkileri incelenmiş bunlar karşılaştırma yöntemiyle ülkemizdeki belediye zabıtasının AB normlarındaki belediyelere göre farkları, artı ve eksileri ortaya konulmuştur. Ülkemizdeki belediye zabıtasının gelişimine etki edebilecek unsurlar not edilmiştir.

2 KAVRAMSAL OLARAK BELEDİYE, KOLLUK VE BELEDİYE ZABITASI

Tezin bu bölümünde belediye ve belediye zabıtası kavramsal olarak ele alınacaktır. Bu bağlamda öncelikle belediye kavramı üzerinde durularak, belediye kavramı genel hatları ile açıklanacaktır. Belediye zabıta tarihi dönemsel olarak incelenerek, günümüzde zabıta hizmetlerini yürüten belediye zabıta teşkilatının geçirmiş olduğu değişim ve dönüşümler ortaya konacaktır.

2.1. Belediye Kavramı

“Eski Yunan (cite) ve Roma (municipe) şehir tarzı bugünkü belediyecilik anlayışının temellerini teşkil eder. Roma şehrini ifade eden “Municipe” terimi bugünkü İngilizce’deki “municipality” (belediye) teriminin kökenidir. Ortaçağ boyunca ve Yeniçağ’a kadar geçen süre içerisinde, Avrupa’da belediyeciliğin önemli gelişmeler kaydettiği söylenemez. Gerçek dönüşüm 18. yüzyılın sonunda Avrupa’nın Fransız ve Sanayi Devrimi ile tarım toplumundan/geleneksel toplumdan, sanayi toplumuna/modern topluma geçmeye başlamasıyla yaşandı. Kentlerin sanayinin merkezi olarak ortaya çıkması ve buralara köylerden yoğun göç olması yeni bir dönemin başlangıcıydı. 19. yüzyılda kentler önceki dönemlerden farklı olarak, yoğun nüfus, çarpık kentleşme, hava kirliliği, alt yapı yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştılar. Bu sorunların çözümüne yönelik arayışlar ve çabalar, Avrupa belediyeciliğini derinden etkiledi ve yerel yönetimlere yeni bir anlam kazandırdı.” (Uyar, 2003:1)

“Osmanlı devletinde belediye görevleri, bir başka ülkenin sistemiyle karşılaştırılmayacak bir şekilde, tamamen kendine has bir yöntem ve sistemle icra edilmekteydi. İslam’ın ilk dönem şehir yönetiminden etkilenen bu mahalli idare yönetim biçiminde şehir yönetimi ve yargı yetkisi kadınlara bırakılmıştı. Kadıların beledî, mülkî ve adlî olmak üzere üç temel görevi bulunuyordu.” (Memiş, 2008:14)

“Tanzimat ile birlikte Osmanlı'da belediye tabiri kullanılmaya başlandı. Bu amaçla özellikle 'şehremaneti' ve 'daire-i belediye - belediye dairesi' sözcükleri kullanılıyor, görevler sayılırken de 'zabıta-i belediye' tamlaması tercih ediliyordu. "Şehir ve memleket" anlamına gelen Arapça "belede" sözcüğünden türeyen belediye, modern dönemde, "bir şehrin temizliğine, bayındırlığına ve intizamına bakan daire" olarak tanımlanır.” (Memiş, 2008:14)

Hem belediye personeli hem de belediye tarihçisi olan Osman Nuri Ergin, belediyeyi ortak çıkarlar ve karşılıklı taleplerin zorlaması ile bir şehirde oturan ahalinin, şehre ve dolayısıyla şahsına ait hususları; kanunla tayin edilen, gösterdiği sınır ve salahiyet dairesinde ve bil-içtima seçmiş oldukları vekiller vasıtasıyla görüp ifa etmeleri" şeklinde açıklıyor

Günümüz tarihçilerinden Zafer Toprak ise "Modern belediyeçilik açısından bakıldığında; belediyenin varlığı için yerleşik bir topluluk olmalı, kent/şehir topluluğu olmalı (en azından kasaba), belediye merkezi yönetimden ayrı bir yönetim örgütü olarak değerlendirilmelidir" diyordu.

Bir başka tarif ise Osman Sulhi Aksu tarafından, "belediye, bir beldenin ve beldede oturanların mahalli ihtiyaçlarını karşılayacak olanakları sağlamak ve düzenlemekle görevli, başkanı ve üyeleri belediye sakinlerince seçilen kamu tüzel kişiliğini haiz olan teşkilat" şeklinde yapılır.

TDK Sözlüğünde belediye; “İl, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti” olarak tanımlanmıştır.

Belediye Kanununda “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

Sonuç olarak gelişmiş belediyeçilik yönüyle bakıldığında; belediyenin oluşumu için varolan bir şehir veya belde topluluğu olmalıdır. Belediye, belirli kentsel yerleşim alanında yaşayan nüfusun yönetimi için kurulmuş bir kamu tüzel kişiliğidir. Belediyelerin teşkilatlanma, yetki ve görevleri ile merkezi hükümet ile olan ilişkileri ülkeden ülkeye değişiklik gösterir. Bu farklılık ülkelerin siyasi rejimlerine, gelişmişlik düzeylerine göre değişir. Yine de belediyeleri, günümüzde dört grupta tasnif etmek

mümkündür: Federal devletlerdeki adem-i merkeziyetçi sistem, üniter devletlerdeki adem-i merkeziyetçi sistem, Fransız tipi gözetimci sistem ve sosyalist ülkelerde uygulanan bütünleşmiş sistemler şeklinde tasnif etmek mümkündür.

2.2 Kolluk Kavramı

“Kolluk (zabıta) kavramı, insanların toplu ve yerleşik yaşamlarının ilerleyip gelişmesiyle beraber ortaya çıkan bir olgudur. Artan toplumsal ilişkiler, bilgi ve tecrübe alışverişi, karşılıklı iletişim ve etkileşim toplum içinde bir takım ortak değer ve yargılar meydana getirmişlerdir. Toplumun yaşaması ve istikrarı için uyulması zorunlu bazı davranış kuralları da söz konusu değer ve yargıların birer ürünüdürler. Çeşitli yaptırımlarla desteklenmiş bu kuralların varlığını ve geçerliliğini devam ettirecek, ihlal edilmelerini önleyecek, ihlalinde de cezalandıracak bir güce ihtiyaç duyulmuştur. Kolluk gücü işte bu ihtiyaca cevap verme aracıdır.” (Pektaş, 2003: 24)

Üzerinde ortak kanaate varılmış bir kolluk kavramı yapılamamıştır. Mevzuatlarda polis ve zabıta aynı kolluk gücü anlamında kullanılmaktadır. Bir çok farklı şekilde yapılan tanımları mevcuttur. Kamuda düzeninin sağlanması, korunması ya da düzenin bozulması durumunda eski hale gelmesi için birey ve toplum davranışlarının düzenlenmesi, kamu düzenini bozacak eylemlerin, yaptırımlar yolu ile önlenmesi amacıyla kurulan teşkilata ve bu faaliyetleri gerçekleştiren personele kolluk denir.

Atay ise kolluğun kamu düzeninin devamını sağlamak amacıyla yürütülen kendine özgü ve özel yöntemlerle yürütülen bir kamu hizmeti etkinliği olduğunu belirttikten sonra kolluğun organik anlamda kolluk hizmetlerini yerine getiren personeli, maddi anlamda ise kamu düzenini koruyan, bozulduğunda ise eski hale gelmesine ilişkin faaliyetleri kapsadığını ifade etmiştir. Özay yukarıda anılan iki yazara paralel şekilde kolluğu, idarenin kamu düzeninin bozulmasını önlemek, bozulduğunda da geri getirilmesine ilişkin etkinliklerin anlatmak için üstlendiği ve sürdürdüğü hizmet ile kullandığı örgüt ve personel olarak tanımlamıştır. Aynı şekilde Gözübüyük-Tan da kolluğu bir yandan kamu düzenini sağlayan, koruyan, ya da bozulduğunda eski durumuna getiren idari etkinlikler diğer yandan da bu tür etkinlikleri yürüten görevliler olarak belirtmiştir. Giritli-Bilgen-Akgüner ise yukarıda anılan yazarlardan farklı olarak kolluğu kamu makamları tarafından, kamu düzenini sağlamak amacıyla, kamu özgürlüklerine konulan sınırlamalar olarak kabul etmiştir.” (Bucaktepe, 2008: 24).

Kolluk kavramı hakkında yazılı literatürde çok çeşitli tasnif ve sınıflandırmalara rastlamak mümkündür. Biz bu çalışmamızda kolluk kavramını, idari ve adli kolluk ile genel ve özel kolluk şeklinde iki farklı sınıflandırmaya tabi tutarak sırasıyla inceleyeceğiz.

2.2.1 Adli kolluk – İdari kolluk

Kolluk teşkilatı ve personeli tek olsada kolluk faaliyeti idari kolluk ve adli kolluk şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Böyle bir ayrımın yapılması hem hukuki rejim hemde yargı düzeni bakımından gereklidir. Çünkü idari kolluğa idare hukuku uygulanır. Bundan kaynaklanan uyuşmazlıklar idari yargıya tabidir. Oysa adli kolluğa ceza usul hukuku uygulanır ve bundan kaynaklanan uyuşmazlıklara adli yargıda(ceza mahkemelerinde) bakılır. O halde idari kolluk ile adli kolluğu birbirinden ayırmak gerekir. (Gözler 2013:161)

2.2.1.1 Adli kolluk

5271 Sayılı CMUK’ nda adli kolluğu; “Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci Maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci Maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder” şeklinde tanımlamaktadır. (m.164).

Buradan anlaşılan, adli kolluğun polis, jandarma, gümrük muhafaza ve sahil güvenlik personelidir.

“Adli Kolluğun “karakter” bakımından İdari Kolluğun tam karşısında durduğunu ve “bastırıcılık” yaklaşımının esas alındığı bir hukuk alanına işaret ettiğini söylemek gerekir. Böyledir çünkü “suç ve suçlu takibi” diye de tanımlanabilecek Adli Kolluk alanında yetkinin alanında muhatabı, doğrudan “hürriyet”i ve ona bağlı olarak çeşitli temel hakları kısmen veya tamamen, süreli ve bazen de süresiz şekilde elinden alınabilecek bir “kişi”dir. İdari Kollukta “kamu düzenini koruma” yaklaşımıyla dolaylı olarak Kolluk uygulamalarının “yararlanan”ı konumundaki kişiler, Adli Kolluk alanında doğrudan – başta özgürlükleri- sahip oldukları temel haklar üzerinde uygulanacak “tedbir ve müeyyide”ler ile “kendi üzerlerinden kamu düzeninin

korunacağı öznelere” haline dönüşürler. İdari Kollukta amaç, bütün bir etkinlik alanının her aşamasının baştan “düzenlenmesi”dir. Adli Kollukta ise “alan düzenlemesi” değil, “münferit hareket ve davranışlar”ın, ortaya çıktıkları ölçüde, çeşitli kamusal önlem ve yaptırımlarla bastırılmaları” birincil amaçtır. (Özay, 2012: 5)

2.2.1.2 İdari kolluk

“İdari kolluk, kamu düzenini güvenlik, esenlik, sağlık ve genel ahlakın korunması alanlarında sağlamaya ve korumaya çalışır. İdari kolluğun amacı kamunun düzen içinde yaşamasını sağlamaktır ve yapmış olduğu faaliyet önleyici, düzenleyici ve koruyucudur. İdarenin tüm faaliyetlerinde olduğu gibi kolluk alanında da amaç kamu yararı olmalıdır. İdari kolluk kamu düzenini sağlarken kamu yararı ile kişilerin hak ve özgürlükleri arasında denge sağlamalıdır. Doktrinde yapılan bir tanıma göre idari kolluk, belli idari otoriteler tarafından kullanılan ve kamu düzenini sağlamak amacıyla kişi hürriyetlerine sınırlama ve yasaklama koyan bir müdahale seklidir.”(Güner 2011:8)

İdarenin kolluk eylem ve işlemleri nedeniyle doğan zarardan sorumlu olması büyük önem taşımaktadır. İdare kolluk personelinin kusurundan kaynaklansın ya da kaynaklanmasın her halükarda verilen zarardan sorumlu olmaktadır. (Hünler 2010: 36)

2.2.2 Genel – Özel kolluk

3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu zabıta teşkilatını umumi ve hususi olmak üzere iki kısma ayırmaktadır. Umumi zabıtayı şu şekilde tanımlamaktadır: Silahlı bir kuvvet olan (polis) ve (jandarma) dır. Hususi zabıtayı ise: Umumi zabıta haricinde kalan ve mahsus kanunlarına göre teşekkül edip muayyen vazifeleri gören zabıta kuvvetleridir. Şeklinde tanımlamaktadır. (m.3)

2.2.2.1 Genel kolluk

“Genel idarî kolluk, kamu güvenliği, kamu huzuru ve genel sağlık amacıyla, belirli bir coğrafya üzerinde bulunan her birey, her grup ve her çeşit faaliyet hakkında yetkili olan kolluktur. Genel idarî kolluk kamu düzenini sağlamak amacıyla, coğrafi olarak

yetkili olduğu sahada herkes hakkında ve her çeşit faaliyet hakkında kolluk tedbir ve işlemleri tesis etmeye yetkili ve görevlidir.” (Gözler 2013: 164)

Polis; il ve ilçe merkezlerinin, jandarma ise; kasaba ve köylerin yani kırsal alanların, ayrıca polis teşkilatı bulunmayan ilçelerin emniyet ve asayişinin sağlanmasından sorumludur. (Doğan 2010: 31)

2.2.2.2 Özel kolluk

Özel kolluk teriminin iki anlamından söz edilmektedir. Bunlardan birincisi genel kolluk gibi, toplumda güvenlik, skn ve sağlığı temin ettiği halde, özel bir hukuksal rejime tabi olan kolluktur. İkinci anlamına göre ise özel kollukta amaç, genel yönetsel kolluğun yöneldiği güvenlik, sağlık, dirlik, esenlik gibi konuların dışında, tamamen farklı bir alan ve konuda düzenin sağlanması ve korunmasıdır. Bu anlam, kavramın aslına daha uygun bulunmaktadır. (Pektaş 2003: 27)

Bir başka tanıma göre ise; özel idarî kolluk bütün faaliyetler hakkında değil, sadece belirli bir faaliyet kategorisine veya belirli grup kişiler hakkında yetkili olan kolluktur. (Gözler 2013: 164)

2.3 Belediye Zabıtası Kavramı

Belediye tarihçisi olan Osman Nuri Ergin Mecelle-i Umur-ı Belediyeye adlı eserinde muhtesiple (zabıta) ilgili yapmış olduğu tanım ve benzetme oldukça ilgi çekicidir. Ergin Muhtesibi (zabıta) şu şekilde tanımlamaktadır: “Muhtesip de kadı gibi umur-ı belediyeye ile meşgul bir memurdur. Aralarında şu fark vardır ki; kadı bir davada ancak beyyine ile hükmettiği halde muhtesip bila-beyyine yani delil  ispat istemeksizin rfi ve idari surette de hükmedebilir. Birde kadı, umur-ı mlkiyye ve belediyenin hemen kaffesiyle beraber asayiş  inzibata da baktığı halde muhtesip bilhassa Osmanlı teşkilatında yalnız zabıta-i belediyeye ile meşguldür ve bu gibi hususatta adeta kadının icra memurudur. Kadılar bu gibi hasis işlerle işgal edilmezdi.” (Ergin 1922)

Belediye zabıtası tabiri Tanzimat sonrasında belediyenin kolluk kuvvetini ifade etmenin yanı sıra belediye emir ve tembihlerini ifade etmek için kullanılır. Bu bağlamda zabıta sözcüğünün ilk kullanımı, şehremaneti teşkilatının kuruluşunu karara bağlayan layihada olur. şehremaneti'nin zabıta-i belediye görevini yerine getiren

memurlara tebdil, belediye müfettişi, belediye çavuşu gibi isimler verilmiştir. Zabıta sözcüğü, Ferit Develioğlu tarafından "şehir güvenliğini sağlamakla vazifeli bulunan idare, polis" diye açıklanır.

TDK Sözlüğü'ne göre zabıta, "Belediye hizmetlerinin güvenliğini sağlamakla görevli yönetim" olarak tanımlanıyor. Ayrıca ikinci anlam olarak, "Belediye Zabıtası " açıklaması yapılıyor.

Meydan Larousse ise zabıta için "bir şehirde güvenliği sağlamakla görevli olan idare, polis" tarifini aynen koruyarak, "kamu düzenini koruma, suç işleyenler hakkında çeşitli takibat yapma ve adli makamlara yardımcı olma faaliyeti" açıklamasına yer verir.

Belediye zabıtası, günümüzde "belediyenin hizmet ve sorumluluk alanına giren konulardaki eksikleri ve suçları takip edip kovuşturan, ceza yetkisine sahip organ" olarak ifade edilir.

Aksu ise belediye zabıtasını, "Belediye suçları ile ilgilenmek üzere kurulan bir özel zabıta. Mesleğe alınma, yükselme, yetiştirilme bakımından özel bir statüye bağlıdır" şeklinde tarif eder.

Belediye Kanunu'nda da bir belediye zabıtası tanımı yapılır. Buna göre, " Belediye zabıtası, belde de esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular. Görevini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır" şeklinde tanımlanmıştır. (m.51)

Belediye Zabıta Yönetmeliğinde ise "Beldenin düzenini muhafaza eden, belde halkının esenlik, sağlık ve huzurunu koruyan, yetkili organların bu amaçla alacakları kararları uygulayan özel zabıta kuvvetini," ifade eder denmektedir. (m.4)

Sonuç olarak, tarihsel serüveni içerisinde belediye hizmetlerinin kolluk gücü görevini yerine getiren kişilere verilen isim, muhtesip ve ihtisap sözcüklerinden zabıtaya ve nihayet belediye zabıtasına dönüşmüştür.

2.4 Belediye Zabıtasının Tarihi

Belediye Zabıtası hizmetleri ve tarihi farklı şekil ve sınıflandırmalar ile anlatmak mümkündür. Bu çalışmamızda belediye zabıta tarihi Türkler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olarak 3 ana başlık altında toplanarak incelenmiştir

2.4.1 Türklerde zabıta

Türkler teşkilatlılarını kurdukları zaman en fazla sükûnet ve itimatın sağlanmasına önem verdiler. Devletin temel taşı olan insanların mutlu ve huzurlu bir ortamda yaşamaları için töre adı verilen kanunların uygulama safhasında ödün vermediler.

“Türkler göçebe hayatı sebebi ile sürekli düşmanlarla karşılaştığı için, asayiş tarihleri ile askeri tarihleri daima iç içedir diyebiliriz. Türklerin asayiş ve zabıta tarihleri incelendiğinde, ilk olarak “subaşı” tabiri asayişin sağlanmasında görev yapan memurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Türklerde “su”; ordu, asker anlamı taşımaktaydı. Subaşılar, savaş zamanında orduyu, barış zamanında ise memleketi idare etmekle yükümlüydüler. Türklerin asayiş ve zabıta tarihinde önemli bir role sahip subaşıyı, tarihimizde ilk “zabıta amiri” olarak nitelendirmek mümkündür. İlk Türk devletlerinde zabıta hizmetleriyle ilgili olarak karşılaşılan ikinci terim “daruga”dır. Gerek Türklerde ve gerekse Orta Asya Moğollarında inzibat amirine “damga” denmiştir. Timur ve Orta Asya Türkleri arasında bu söz, “emniyet müdürü” karşılığı olarak kullanılmaktaydı. Bu ünvan bugün de bazı yerlerde kullanılmaktadır. Kaşgar'da bir nevi polis memuru olan daruga, Azerbaycan'da çarşı bekçilerinin amiri durumunda bulunmaktadır.” (Koparan 2007:3)

Eski dönemlerde hüküm süren Türklerde "başbuğ" denen komutanların, yönetim işlerine bakmalarının yanında, aynı zamanda inzibat işlerini de üzerlerine aldıkları söylenebilir. Bu durum, Türklerin kurduğu her devlet yapısında görülmekle birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nda da Tanzimat dönemine kadar farklı şekillerde devam ettiği ifade edilmektedir. (Pektaş, 2003: 37)

Selçuklular döneminde, her yerleşim yerlerinde, ticaret ahlâkını kontrol eden bir muhtesip vardı. Muhtesibin, yerine getirmekle yükümlü bulunduğu vazifeler devletin ünlü veziri Nizâmü'l-mülkün meşhur eseri "Siyasetname" de yer almaktadır. Ona göre: "padişahların, her şehre terazi ve fiyatları denetleyecek ve alışverişin doğrulukla yürümesini sağlayacak bir muhtesibi göndermesi gerekmektedir.

Selçukluların teşkilât yapısı içinde "Divân-ı Muhtesib" dairesi vardır. Divânu'l-hisbe hâkimi ve muhtesipler meliki Necmeddin Ebu Bekir adına çıkan beratta, onun, o zaman başkent olan Konya'da ihtisab işlerinin başına getirildiği anlaşılmaktadır. Tayin meşû- runda adı geçen zatın, ihtisab şartlarının tamamına uyulmasına dikkat etmeleri ve bu uğurda gereken çalışmayı yapmalarının icap ettiği emredilmektedir. Sosyal ve İktisâdi hayattaki bu vazifelerinden başka, dinî emirlerin yerine getirilmesi, ahlâk ve geleneklerle ilgili düzenin korunması da bunlara tevdi edilmişti.

Türklerin, İslami kültürünün de etkisiyle devlet idaresinde bir takım yöntem farklılıkları vuku bulmuştur. Günümüzdeki savcı, hakim, belediye reisi gibi ünvanların bir kaçınında içinde olduğu kadılık makamını oluşturmuş, zabitanın görevlerinin bir kısmını da bu makama yüklemiştir. Ancak bir zaman sonra bu yöntemde terk edilmiş, ve bu görev tekrar subaşıllara verilmiştir.

Esnafın denetim hizmetine hisbe denmiş, bu görevi yapanlara ise muhtesip adı verilmiştir. Muhtesibin teftişi çarşı pazarla alakalı olmakla birlikte, esnafın mallarının insanların gelip-geçtiği yollara taşmasını engelleme görevi de vardı. Muhtesibin görevleri arasında malların fiyatını tayin etme yetkisi bulunmamaktaydı. Muhtesibin asıl görevi; temel ürünlerde karaborsacılığı engellemek olduğundan gıda toptancıları, fırınlar, kasaplar, lokantalar, denetim altındaydı. Tartı aletlerinin denetimide muhtesiplerin vazifeleri arasındaydı.

2.4.2 İslam dünyasında zabıta

İslami yapıda Hz. Muhammed zamanında Hz. Ömere ilk muhtesip vazifesinin verildiği bilinmektedir. Muhtesip o zamandaki anlamıyla iyiliği emretmek, kötülükten alıkoymak amacına hizmet etmek için görev ifa eden ve günümüzün belediye zabıtasına denk gelecek vazifeleri ifa eden kurumun baş yöneticisi idi. Hz. Ömer zabıta olarak esnafı dolaşır, tartı ve ölçü aletlerinin güvenilirliğine bakar, vatandaşın geçtiği yolları kapatan işgalleri kaldırtırdı.

Peygamber zamanında cinsiyet farkı gözetmeksizin bayan sahabeler de denetim ve kontrol ile vazifelendirilmiştir. Ancak bu görevliler hür ve müslüman olanlardan olmasına önem gösterilirdi. Hatta zabitanın ilim adamı olmasına önem veriliyordu.

İslam döneminde zabıta işleri, bilhassa Emeviler döneminde gelişme katetmiştir. Emeviler döneminde mülkiye memuru, belediye işlerine vekâlet eden, yargısal

yetkilere haiz bulunan kadı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının görevi esnasında emrinde yeteri kadar şurta yani memur bulunmaktaydı. Şurta günümüzdeki gece bekçisidir ve bu birimi ilk oluşturan kişi ise Halife Ömer'dir.

“İslam toplumunda devlet örgütü büyüdükçe, başlangıçta basit bir bekçi görevi gören şurtalar da önem kazanmaya ve Emevilerden itibaren "Sahibi Şurta" denilen ve günümüzdeki polis müdürü görevlerinin de çok üstünde bir takım görev ve yetkilerle donatılmış bir makam sahibi ortaya çıkmıştır.” (Pektaş, 2003: 40)

2.4.3 Osmanlıda zabıta

Osmanlı dönemi zabıta hizmetleri bu çalışmada 3 başlık altında toplanmıştır. Tarihsel gelişim, zabıta kurumları ve denetim koşulları ve ceza yöntemleri. Birinci başlık altında zabitanın Osmanlı İmparatorluğu döneminde tarihsel aşmalara yer verirken, bir sonraki başlıkta devlet içerisindeki kurumsal yapısı işlenecek. Son başlık altında ise teşkilatın ve dolayısı ile çalışanların işleri, faaliyetleri nasıl icra ettikleri açıklanacaktır.

2.4.3.1 Osmanlı döneminde zabitanın tarihsel gelişimi

“Osmanlılarda kentsel zabıta hizmetleri; kadılar, kadı naibleri, ihtisab ağaları, kol oğlanları ve ihtisab neferleri tarafından yürütülüyordu. Bununla beraber padişah ve sadrazam da esnaf denetimi yapmaktaydı. Kadılar esnafı denetler veya denetletir, narh ve kalite tespiti yaparak hile yapanları cezalandırırlardı. (Pektaş, 2003 :41)

“Osmanlı toplumuna, Müslüman Arap dünyasının bir mirası olarak intikal eden ihtisab, her dönem önemini muhafaza eden ve ülke için vazgeçilmez kurumlardan biri olmuştur. Osmanlı devlet yapısı içinde yer alan ve hemen hemen bütün Müslüman devletlerde muhtesib diye isimlendirilen bu görevliyi Osmanlılar da genel olarak aynı şekilde isimlendirilmekle birlikte, bunun yanında "ihtisab emini" ve "ihtisab ağası" olarak da adlandırılmıştır.” (Abay, 2002: 357).

Türklerin tarihinde önemli bir yeri olan, kurduğu tüm devletlerin kamu yapısında gördüğümüz subaşı ilk zabıta amiri olma özelliğine sahiptir. Osmanlı Devletinin kuruluş ve yükselişinde subaşı, esenlik ve huzuru sağlamakla sorumlu olmakla birlikte, günümüz belediye zabıtasının görevlerini de ifa etmekteydiler. O dönemde her beldenin bir subaşısı bulunmaktaydı.

Osmanlı Devleti döneminde tüm şehirlerde bir kadı ve subaşı görevlendirilirdi. Şehrin asayiş ve güvenliği, kadıların verdiği emirler aynı zamanda askeri amir konumunda bulunan subaşılar tarafından sağlanırdı.

İstanbulun fethinden sonra şehir beş zabıta bölgesine ayrıldı. Bu bölgeler yeniçeri ağasına ayrılan bölge, cebecibaşına ayrılan bölge, kaptanpaşaya ayrılan bölge, topçubaşına ayrılan bölge ve bostancıbaşına ayrılan bölgelerdi. Bu zabıta bölgelerinin dışında, yalnızca kendi bölgelerinin güvenliğini sağlayan ve "Usta" adıyla anılan zabıta memurları da vardı.

Genel olarak bütün semtlerde o bölgenin en büyük zabıta amirinin emrinde şimdiki karakollar mevcuttu. Buralarda zabıta hizmetlerini yürüten kollukçu denilen kişiler görev yapardı.

2.4.3.2 Osmanlı döneminde zabıta kurumları ve görevleri

Osmanlı İmparatorluğu döneminde zabıta işleri birçok farklı kurum tarafından yürütülürdü. Zabıta işleriyle meşgul olan bu kurumlar Sadrazamlık, Yeniçeri Ağalığı, Sekbanbaşılık, Kadılık, Subaşılık, Kaptan-ı Deryalık, Cebecibaşılık, Topçubaşılık ve Seraskerlik olarak sıralanabilir.

Genel anlamda zabıta hizmetleri, özel anlamda belediyeye yönelik zabıta hizmetleri bu şekilde idare edilirken, 1262 (1846) yılında Zaptiye Müşirliği kuruldu ve tüm zabıta vazifeleri birleştirilerek, bir çatı altında toplandı.

Osmanlı dönemindeki zabıta teşkilatı şunlardan oluşur. Devletin güvenliğinin sorumlusu Sadrazamdır. Asayiş bakımından, kanunlara uymayanlara karşı gerekli yaptırımları yapmakla sorumlu olan yeniçeri ağası, onun emrinde olup falaka taşıyan ve gerektiğinde kullanan falakacılar vardır. Böcekbaşı, ikinci dereceden zabıta amiri yani günümüzdeki polis müdürü makamındaydı. Dikkat çeken bir başka unsur ise bu günkü manada karakolların açılması ve hizmet görmesidir. Bu karakollarda bulunan ve devriye görevi yapan kollukçu ve kollukçu neferleri devamlı devriye gezerek önleyici zabıta hizmetlerini yerine getirirlerdi. Kollukçular vazifeleri gereği devriye görevi yaptıklarında şüpheli gördükleri kişileri, gece fenersiz gezenleri yakalayıp, amirlerinin huzuruna getirirlerdi. Fuhuş yapıldığı iddia edilen evlere baskınlar düzenlenirdi.

Şekil 2.1:Osmanlı Döneminde Sadrazam, Yeniçeri Ağası ve Subaşı

Kaynak: Memiş, Şefik, Belediye Zabıta Tarihi (2008:16,17)

Şekil 2.2:Osmanlı Döneminde Cebeci ve Bostancı

Kaynak: Memiş, Şefik, Belediye Zabıta Tarihi (2008:17)

İstanbul'un fethinden sonra zabıta işlerine büyük önem verildi. Yeniçeri askerleri içinden tecrübeli ve belirli yaşa gelmiş olanlardan yasakçı denilen görevliler bu kolluklara düzen ve asayiş sağlaması için atanırlardı. Kolluklar ve Kullukçular iç ve dış kullukçu olarak iki kısma ayrılırdı. İç kullukçular İstanbul'da, dış kullukçular ise taşrada görev yapardı.

Taşrada yapılan zabıta hizmetleri çeşitlilik arz ediyordu. Buna paralel olarak artan hizmet çeşitliliğinden dolayı çoğalan zabıta kuvvetinin yapılması da değişiyordu. Ayrıca ticaret yollarının ve geçitlerin asayişini sağlayan Mortolozlar, Belderenerler, Pandörler, Menzilkeşler ve Derbentçiler de zabıta görevini ifa ediyordu.

Yeniçeri Ocağının kaldırılmasının ardından (1826) kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammedi'ye isimli teşkilat 1826'dan 1846'ya kadar yeniçeri ocağından gelen bu zabıta hizmetlerini görev edindi. Bu teşkilatın idaresinde yeniçeri ağasının karşılığı olan Serasker bulunuyordu. İşte bu dönemde İstanbul zabıta makamlarına ayrıldı. Her bölgede farklı bir birimin zabıta vazifesini yürütmesinden ötürü yetki çakışması sorumluluk kargaşası devam etmiştir. Asayiş hizmetlerini idame ettiren Asakir-i Mansure-i Muhammedi'ye isimli askeri birimin haricinde 1826 yılında yayınlanan İhtisap Ağalığı Nizamnamesiyle birlikte İhtisap Nezareti kuruldu. Yeni kurulan bu birimin görevlileri, dolaşmak ve asayiş görevini yürütmekle birlikte belediye hizmetlerinin bir bölümünü de yüklendiler. Başkentte İhtisap Nezaretinin sorumluluğuna bırakılan asayiş hizmetleri, eyaletlerde sipahilerin uhdesine bırakıldı. İhtisap nezareti ile işlem ve eylemleri Polis Teşkilatının kurulması üzerine 1846 yılında zabıta görevlerinden ayrıldı.

Bazı eyaletlerde Asakiri Redife adı ile yeni bir teşkilat kuruldu. Bu teşkilat serasker denilen komutanın emrine verildi. Daha önce yeniçeri ağasının ifa ettiği bu görev Seraskere bırakıldı. Böylece devlet merkezinde İstanbulun en büyük zabıta amiri yetkisiyle donatılmış oldu.

Sonuç olarak; Osmanlının son dönemine kadar, genel zabıta ve belediye zabıtasıyla ilgili görevlerin, bazı askerî ve idarî birimler tarafından yerine getirildiği söylenebilir. Bunun en önemli nedeni, merkezleri İstanbul'un çeşitli yerlerine dağılmış bulunan bu askerî teşkilatların, mevcut örgütlenmelerinden istifade yoluna gidilerek, o yerler ile civarlarının asayiş ve zabıta işleriyle sorumlu tutulmalarının gözetilmesiydi. Böylece

barış zamanında bu birimlere halkın esenliği ve istikrarın temini için vazife verilmiş ve halkla iç içe olmaları hedeflenmiş olabilir.

2.4.3.3 Osmanlı döneminde zabıta denetimleri ve cezaları:

A. Denetim şartı

Osmanlı idaresinde toplumun gıda ihtiyacının karşılanması kadar sağlıklı ve düzgün ürün satılmasına çok dikkat edilirdi. Ne kadar yasa çıkarırsanız çıkarın bu yasaların getirdiği yaptırımları uygulamazsanız bir kısım insanların halkı kandırmasına engel olamazsınız. Caydırıcılık yaptırımların hayata geçirilmesi ile olur. Sıkı denetim yaparsanız insanların kandırılmasını o ölçüde önlersiniz. Bu sebeple o dönemde denetimler çok sıkı ve tavizsiz yapılırdı.

Osmanlı idaresi tüketicilerin mağdur edilmemesi için tüccarları ürün temininden imalat pazarlama ve fiyatlandırmaya kadar denetim altında tutardı. Hiçkimse malı belirlenen narhın, yani fiyatın üzerinde satamazdı.

Pazarda satışı yapılan ürünlerin devletin belirlediği fiyatın üstünde satılıp satılmadığını denetlemek padişah vekili olan vezirlerinen başta gelen görevleri arasındaydı. Vezirin görevini ihmal etmesini bırakın dedikodusunun yayılması bile azline sebep olurdu. Bu durumla yüz yüze gelmek istemeyen vezirler divan toplantısının yapılmasının peşi sıra yanına aldığı kadı ve muhtesiple esnafı denetler, kalitesiz ve pahalı mal satan ya da karaborsa işi yapan esnafı falakaya yatırırdı. Daha ağı suçlarda esnafı kulağından dükkânının kapısına çivilettirirdi.

B. Eti dahi birbirine karıştırmayan bir denetim

Yasalarda yiyeceklerin nasıl satılacağı en ince ayrıntısına kadar belirlenirdi. Yiyecek ile ilgili kısımlarda ilginç hükümler olurdu. Kasaplar, keçi koyun gibi hayvanların etlerini birbirine karıştıramazdı.

Aşçıların etleri tam pişirmek, yemeklerin tuzunu ayarında yapmak zorundaydılar. Yemeğin kalaylı kazanlarda pişirilmesi zorunluydu.

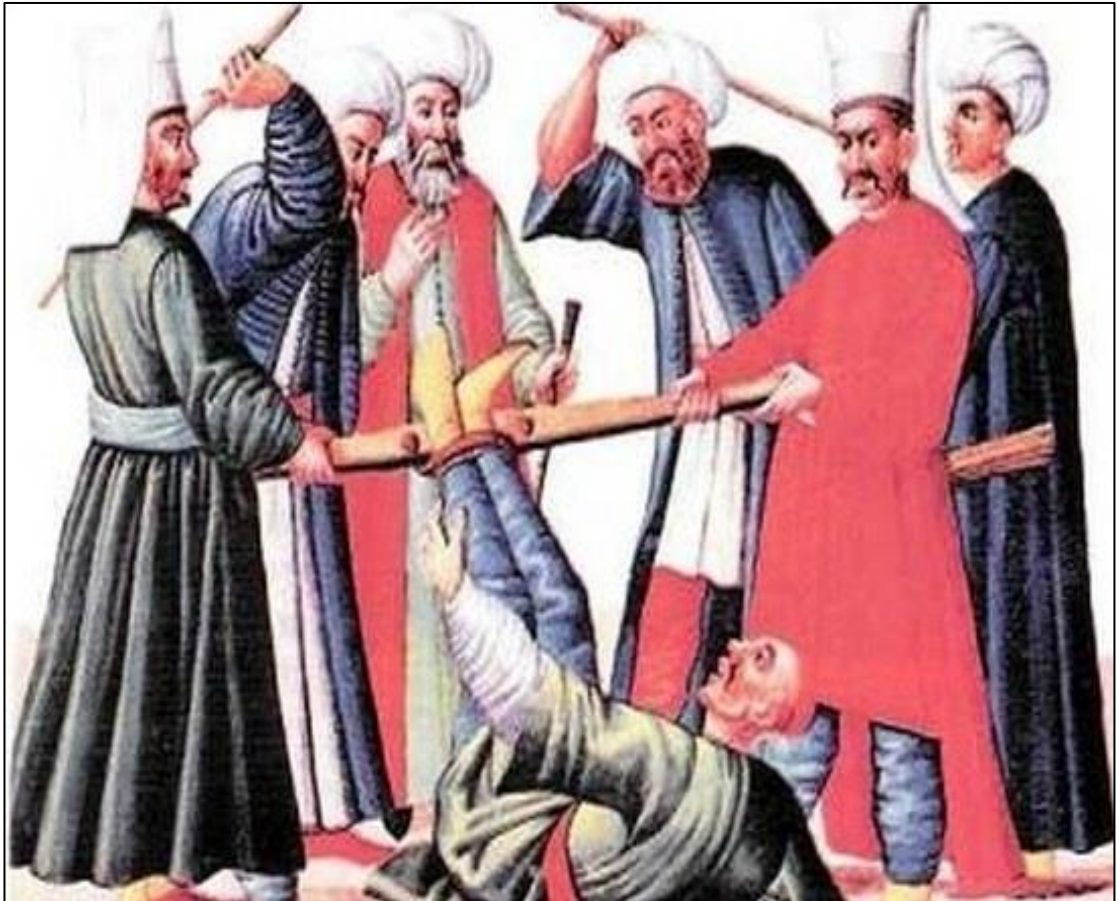
Küfeyle gelen kavun, karpuz, turunç ve nar gibi meyveler iyi muayene edilmeli, kötüleri pazarlarda sattırılmamalıdır.

Turşucuların turşuları incelenir. Turşular daima temiz ve iyi kalitede olmak zorundaydı, çürümüş ve bayatlamış malı yenisine katarak satamazlardı.

Hoşaf fiyatları devlet tarafından belirlenir, ekşi ve sulu olmamalı, kar ve buzu hoşafın beraberinde olmalıdır.

C. Hilekârlar Çarşı Ortasında Falakaya Yatırılırdı

Esnaf denetimini muhtesip veya ihtisab ağası adı verilen görevli yapardı. O döneminin zabıtalarıydı. Her karakolda bir muhtesib bulunur, kadının emri ile hareket ederdi. Esnaf kanununda, Allah'ın yarattığı her şeyin hak hukukunun görülüp, gözetilmesinde muhtesiplerin sorumlu olduğu yazılırdı. Muhtesib, sadece esnafı denetlemez, yeni açılacak işyerinin izninede karışırdı.

Şekil 2.3: Osmanlı da kurallara uymayan esnafın falaka minyatürü

Kaynak: Memiş, Şefik, Belediye Zabıta Tarihi (2008:25)

D. Padişahlar aynı zamanda zabıtaydı

Esnafın denetimine bazen resmi bazende tebdili kıyafetle padişahlarda katılırdı. 1774 ile 1789 yılları arasında tahtta olan I. Abdülhamit de bu denetimleri yapmıştır. Sultan I. Abdülhamit, fırınlara gider, ekmeğin ağırlığını, rengini, içine konan maddeleri bizzat kontrol ederdi tebdili kıyafetle.

2.4.4 Cumhuriyet döneminde zabıta

Cumhuriyetin ilanından 1930'a kadar gelen süre, belediye örgütlenmesinde temel olarak Osmanlı düzenlemelerine bağlı kaldığı dönemdir. 1930 yılı ise Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde ilk belediye yasasının yapıldığı yıl olduğu için önemlidir. Bu dönemde, belediye kolluğuna düşen görevler iki büyük ilde, İstanbul ve Ankara da polise devredilmiştir. Bu dönemin sonu olarak ise 1949 yılı alınmıştır. Çünkü bu tarihte Ankara ve İstanbul için ayrı bir belediye kolluğu kurulmasının temelleri atılmış bulunmaktadır. (Aslan vd., 2002: 24-25).

Cumhuriyet döneminde belediyeçilik ve belediye zabıta teşkilatı 10 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı belediye kanunu ile yapılandırılmıştır. İlk defa bugünkü manada belediye zabıtası tanımlanmış ve teşkilatın yapısı ortaya konmuştur. Ancak, uygulama hemen hayata geçmemiştir. Çünkü kanunun 109'uncu maddesinde "Devletçe lüzum görülen beldelerde belediye zabıtası vazifesinin İcra Vekilleri Heyeti kararı ve Reiscumhurun tasdiki ile devlet zabıtasına tevdi edilebileceği" vurgulanır. Bu maddeye istinaden hazırlanan 10.08.1930 tarih ve 9813 sayılı kararname Reiscumhur Gazi Mustafa Kemal tarafından imzalanarak yürürlüğe konmuştur. Kararla birlikte İstanbul'da belediye zabıta görevleri devlet zabıtası (polis) tarafından yürütülmüştür. İstanbul'da belediye zabıta görevleri, tekrar belediye zabıtasına, 1949/9642 ve 1950/10795 sayılı kararnamelerin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından imzalanması sonucu verilmiştir. Ancak, kararda geçen "...belediye zabıta vazifesinin tedricen belediyelere intikal ettirilmesi..." ibaresinden dolayı belediye zabıta görevi genel zabıta tarafından bir süre daha yürütülmüştür. (Memiş, 2008:64,65,66,67)

Zabıta hizmetlerinin emniyet bünyesine alınması istenilen faydayı sağlamadığından, Ankara'da 1951 yılı itibariyle zabıta hizmetleri tekrardan belediye bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır. İstanbul'da belediyenin fiilen 1 Mart 1956 yılında vilayetten ayrılması ile zabıta müdürü atanır ve hazırlıklar başlar. Polisten ayrılan zabıta teşkilatı

ise 1 Şubat 1957 tarihi itibari ile Zabıta Müdürlüğü olarak işbaşı yapmış olur. (Aslan vd., 2002: 54).

1950 yıllardan itibaren belediye teşkilatı içerisinde yerine alan belediye zabıtası 1969 yılına kadar kendin ait yasal bir düzenleme olmadan çalışmalarını sürdürdü. 1969 yılında “Belediye Zabıta Personeli Yönetmeliği” yürürlüğe konmuştur. Uzun yıllara bu yönetmelik hükümlerine göre çalışmalarını sürdüren belediye zabıtası, kendi görev alanı ve özlük haklarını düzenleyecek yeni bir yasal metnin yazılmasını uzun yıllar bekledi. Bu beklentisi ancak 2000 li yıllardan sonra karışık bulmaya başladı. 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu 48 inci maddesine göre; kurulan her belediyede zabıta teşkilatı mutlaka oluşturulması gereken birimdir.

Belediye Kanununa müteakip 2007 yılında “Belediye Zabıta Yönetmeliği” çıkarılmıştır. Zabıta teşkilatının beklentilerini karşılamasa da birçok konuda yeni düzenlemeler getirilmiştir. Zabıta memurluğuna giriş, görev, yetki, sorumluluklar, görevde yükselme esaslar gibi düzenlemeler yapılmıştır. Bu yönetmeliğin getirdiği en önemli düzenleme kılık kıyafet ve araçlardaki birlikteliktir. Artık belediye zabıtası aynı kıyafetleri giyinip aynı tip araçları kullanmaya başlamıştır.

Şekil 2.4: Günümüz Belediye Zabıtası ve Üniformaları

Kaynak: <http://www.cavdaruniforma.com.tr/zabita-kiyafetleri.html>

3 BELEDİYE ZABITA MEMURLUĞUNA ATANMA VE GÖREVDE YÜKSELME ŞARTLARI

Belediye zabıta memurluğuna atanma şartları 11.04.2007 tarihli ve 26490 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Belediye Zabıta Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre zabıta memurluğuna atanma şartları şu şeklide düzenlenmiştir:

3.1 Zabıta Memurluğuna Atanma Şartları

- Türk Vatandaşı olmak,
- 18 yaşını tamamlamış olmak,
- En az lise veya dengi okul mezunu olmak,
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası ile yüz kızartıcı bir suçtan hüküm giymemiş olmak.
- Askerlikle ilgisi bulunmamak,
- Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,
- Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,
- Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek, akıl hastalığı bulunmamak.
- Erkeklerde en az 1.67 m, kadınlarda en az 1.60 m boyunda olmak ve boyun 1 m den fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kg. dan dan fazla fark olmamak,
- Sınavın yapıldığı tarihte 25 yaşını doldurmamış olmak,

Yukarıda belirtilen koşulları taşıyan, ilk defa zabıta memuru olacak adayların ÖSYM tarafından yapılacak KPSS'ye girmeleri ve sınavda başarılı olmaları gerekmektedir.

KPSS puan sırasına göre en iyi adaylar adayların zabıta memuru olarak atanmak isteyenler arasından, en yüksek puana sahip adaydan başlamak üzere ilan edilen sayı kadar memur belediye başkanının onayı ile zabıta memuru olarak göreve atanır ve bunların bilgileri Devlet Personel Başkanlığına bildirilir.

3.2 Başka Memurluklardan Zabıta Memurluğuna Naklen Geçiş

Başka kamu kurumlarında veya belediyenin diğer birimlerinde asil memur iken, belediye zabıta memurluğuna geçmek mümkündür. Asil memur iken belediye zabıta memuru olmak isteyenlerin; 30 yaşını aşmamış olmaları, Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 13. maddesindeki yaş şartı dışındaki diğer şartları taşımaları ve 14. Maddesinde, sınavda başarılı olanlar Devlet Memurları Kanununa ve diğer ilgili mevzuatta belirtilen hükümlere uyarak zabıta memurluğuna atanabilir.

3.3 Belediye Zabıta Teşkilatı Personel Kadro ve Unvanları

Zabıta teşkilatı içerisinde görev yapan personeller gördükleri "hizmet" ve kıdem, tahsil ve yeterlik esaslarına göre kazandığı rütbe açasından çeşitli unvanlara ayrılmış bulunmaktadır. Belediye Zabıta Yönetmeliğinde, belediye zabıta teşkilatı personel kadro ve unvanları; Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin Esaslara göre şu şekilde belirlenmiştir:

- Zabıta daire başkanı,
- Zabıta müdürü,
- Zabıta şube müdürü,
- Zabıta amiri,
- Zabıta komiseri,
- Zabıta memuru,

Belediye zabıta memurları, belediye zabıta teşkilatının temel elemanlarıdır. Zabıta Komiseri sabit veya gezici ekiplerde ekibin sevk ve idaresinden sorumlu kişi olarak ekibin şefliğini yaparlar. Zabıta komiserleri zabıta amirliği için gerekli olan deneyim ve bilgiyi elde etmiş olurlar.

Belediye Zabıta Amiri; zabıta teşkilatının idari yapılanması içerisinde yer alan zabıta hizmet birimlerinin (Amirlik) sevk ve idaresinden sorumlu kişi olarak, hizmetlerin yürütülmesinden sorumludur.

Büyükşehir Belediyelerinde zabıta biriminin en üst amiri zabıta daire başkanıdır. Zabıta daire başkanlığının altında ise zabıta şube müdürlükleri yer almaktadır. İl ve

ilçe belediyelerinde ise belediye zabıta teşkilatını en üst amiri olarak belediye zabıta müdürü yer almaktadır.

Belediye zabıta teşkilatı yukarıda belirtilen unvanlı kadroların yanı sıra görev için gerekli olan diğer kadrolardan oluşur.

3.4 Belediye Zabıta Personelinin Görevde Yükselme Esasları

Belediye zabıta yönetmeliği'nde belirtilen ünvanlardan zabıta daire başkanı ve zabıta müdürü kadrolarına, 657 sayılı Devlete Memurları Kanunundaki usul ve esaslara göre belediye başkanı tarafından atama yapılmaktadır. Bu iki kadro dışındaki kadrolara yapılacak atamalar ise aşağıdaki usul ve esaslar çerçevesinde görevde yükselme eğitim ve sınavında başarılı olan zabıta personellerinden yapılmaktadır.

Görevde yükselme eğitime, atama yapılacak kadro sayısının üç katını geçtiği takdirde, Belediye Zabıta Yönetmeliğinin ekinde yer alan Ek-1 Değerlendirme Formu doldurularak puanlama yapılır. Böylece atama yapılacak olan boş kadro sayısının üç katı kadar zabıta personeli belirlenerek görevde yükselme eğitime alınır.

Kurum, görevde yükselme eğitim ve sınav programını, kendisi yapabileceği gibi, üniversitelerle veya diğer kamu kurumları ile birlikte düzenleyebilir. Görevde yükselme eğitimi, en az iki en fazla sekiz hafta ve günde yedi saat olarak düzenler. Adayların eğitim programlarına katılmaları şarttır.

Eğitimi başarı ile tamamlayan zabıta personelleri sınava katılmaya hak kazanırlar. Sınavda başarılı olan zabıta personelleri puan üstünlük sırasına göre ilan edilen boş kadrolara atamaları yapılır.

Yönetmelikle getirilmeye çalışılan objektif kurallar ve bu kuralların herkese eşit bir şekilde liyakat ilkesi doğrultusunda uygulanması. Ancak belediyelerin bu durumu çok da algıladıkları veya algılamak istedikleri söylenemez. Uygulamada birçok engel ve sorunla karşılaşılmaktadır.

Görevde yükselme eğitim ve sınavları belediyelere bırakılmıştır. Bu yöntem özellikle memur sayısı az olan belediyelerde sorun olmaktadır. Çünkü görevde yükselme eğitim ve sınavı yönetmelikte tanımlandığı şekli ile kapsamlı bir çalışma sonucunda düzenlenebilir. Belediyeler 3-5 tane kadro için bu işi yapmıyorlar. Ancak başka belediyeler ile müşterek veya büyükşehir belediyelerinin açtığı görevde yükselme

eğitim ve sınavlarına memurlarını göndererek işi çözmeye çalışıyorlar. Küçük belediyeler zabıta görevde yükselme eğitim ve sınavın kendi planlamaları doğrultusunda yapamadıkları için bu kez görevlendirme (vekaleten) yöntemi ile kadrolara atama yapıyor.

Dolayısı ile görevde yükselme sınavının amacına hizmet edebilmesi için Türkiye genelinde merkezi sınav sistemi ile yapılmalıdır. Sınava girecek olan kişi sayısı yine açılan kadro sayısına göre 2 veya 3 katı ile sınırlandırılabilir. Eğer sınava gireceklerin sayısı fazla olur ise sıralama puanlama usulü ile çözülür. Önceden belirlenmiş olan performans kriterleri doğrultusunda her adayın puanı hesaplanır. Adayların aldığı puanlar yüksek puandan düşük puana doğru sıralanarak sınava girecekler belirlenmiş olur.

Bir diğer vaka ise büyükşehir belediyelerindeki zabıta şube müdürü kadrolarıdır. şu ana kadar hiçbir büyükşehir belediyesi bu kadrolar için görevde yükselme sınavı açmamıştır. Belediye başkanları yöneticileri kendi yöntemleri ile seçmeyi tercih etmekte. Bu kadrolar vekleten yani görevlendirme yapılarak doldurulmaktadır. Onun içindir ki sistem yine kişilere bağımlı ve bağlı olarak devam etmektedir. Liyakat ilkesinin uygulanabilmesi için kişilerin kendi emek ve çabaları ile yükselme imknlarının nnn mutlaka açık olması gerekmektedir. Bu olmadığı zaman çalışanlar sadece verilen talimatları yerine getirmeye çalışan, çoğu zaman işe kendinden bir şey katmayan ve üretmeyen sadece tüketen konuma geliyorlar.

3.4.1 Zabıta şube müdürlüğüne atanma şartları

- Meslekle ilgili yükseköğrenimi bitirmesi veya en az 4 yıllık yükseköğrenim mezunu olmak,
- En az iki yıl zabıta amiri olarak çalışmış olmak,
- 1-4 dereceli kadrolara atanmak için 657 sayılı Kanununun 68 inci maddesinin
- (B) bendinde belirtilen süre kadar hizmeti bulunmak,
- Son üç yıllık sicil notu ortalaması en az iyi derecede olmak,
- Görevde yükselme sınavında başarılı olmak,
- Kadro durumu elverişli olmak,

3.4.2 Zabıta Amirliğine atanama şartları

- En az lise mezunu olmak,
- 4 yıllık yükseköğrenim mezunları için 2 yıl; 2 yıllık yüksekokul mezunları için 3 yıl, lise ve dengi okul mezunları için 4 yıl zabıta komiseri olarak çalışmış olmak,
- Yükseköğrenim mezunu olanların 1-4 dereceli kadrolara atanmaları için 657 sayılı Kanununun 68 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen süre kadar hizmeti bulunmak,
- Son üç yıllık sicil notu ortalaması en az iyi derecede olmak,
- Görevde yükselme sınavında başarılı olmak,
- Kadro durumu elverişli olmak,

3.4.3 Zabıta komiserliğine atanma şartları

- En az lise mezunu olmak,
- 4 yıllık yükseköğrenim mezunları için 2 yıl; 2 yıllık yüksekokul mezunları için 3 yıl, lise ve dengi okul mezunları için 4 yıl zabıta memuru olarak çalışmış olmak,
- Son üç yıllık sicil notu ortalaması en az iyi derecede olmak,
- Görevde yükselme sınavında başarılı olmak,
- Kadro durumu elverişli olmak şartları aranmaktadır.

Devlet Memurları Kanununda 6111 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucunda, devlet memurları için sicil uygulaması kaldırılmıştır. Ancak Belediye Zabıta Yönetmeliğinde gerekli düzenleme yapılmadığından sicil şartı yönetmelik metninde yarı almaktadır.

Zabıta kadrosu içerisinde yer alan unvanlı kadrolar için açılan görevde yükselme sınavına girme şartları arasında yer alan çalışma süreleri çok düşük tutulmuştur. Bir memurun iki yıl içerisinde komiser 4 yıl içerisinde amir olma durumu söz konusudur. Baktığımız zaman bu süre, mesleki bir eğitim almayan tabiri caiz ise çırak usta ilişkisi ile yetişen bir teşkilatta çok kısa bir süre. Çünkü zabıta Amirliği zabıta teşkilatı içerisinde en önemli yönetici kadrosudur.

4 BELEDİYE ZABITASININ DENETİM VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI VE HUKUKİ DAYANAKLAR

Tez çalışmamızın bu bölümünde belediye zabıtasının denetim ve idari yaptırım uygulamaları ele alınarak incelenecektir. Belediye zabıtasına denetim yetkisi veren yasal dayanaklar genel mevzuat taraması yapılarak ortaya konacaktır. Yasal dayanakların tespitine müteakip, belediye zabıtasının görev, yetki ve sorumluluk alanlarına göre yapacağı denetimler sınıflandırılacaktır. Yapılacak denetimle ilgili analizden sonra denetim sonucunda ne tür yasal işlemler yapılacağı açıklanacaktır.

Belediye zabıta yönetmeliğinin 4. maddesinin (b) bendinde belediye zabıtasın yerine getireceği zabıta hizmetleri genel hatları ile “Beldenin düzenini muhafaza eden, belde halkının esenlik, sağlık ve huzurunu koruyan, yetkili organların bu amaçla alacakları kararları uygulayan özel zabıta kuvvetini,” şeklinde özetlenmiştir. Belediye zabıtasının görevleri yönetmeliğin 10. maddesinde, yetkileri 11. maddesinde ve sorumlulukları ise 12. maddede sayılmıştır.

Genel olarak bir değerlendirme yapacak olursak, zabıtanın, yetki ve sorumlulukları sadece zabıta yönetmeliğinde yazılanlar ile sınırlı kalmamaktadır. Çünkü genel mevzuatta yapılan değişiklikler veya yürürlüğe yeni giren yasal düzenlemeler ile doğru orantılı olarak, belediye zabıtası yönetmeliğinde gerekli değişiklikler yapılmamıştır. Bunun içindir ki günümüze kadar, belediye zabıtasını ilgilendiren tüm yasal düzenlemelerin bir arada yer aldığı bir yazılı metin ortaya konmamıştır.

Çok geniş bir yelpazede denetim yapan belediye zabıtasının uygulama alanını oluşturan yasal dayanaklar direk belediye zabıtasın yetkili kılmamıştır. Daha çok belediyelerin görev ve sorumlulukları olarak tanımlanmıştır.

4.1 Denetim Kavramı

“Hukuk devleti anlayışı çerçevesinde örgütlerin ve kişilerin yasayla tanımlanmış olan faaliyetleri, sorumlulukları ve hakları doğrultusunda hareket etmeleri gerekmektedir. Bu doğrultuda hareket etmelerinin sağlanmasında denetim oldukça önemli bir konuma

sahiptir. Özellikle son zamanlarda önemi iyice artan ve 5227 sayılı kanunda da belirtilmiş olan katılımcı, şeffaf, hesap verebilir yönetim anlayışı, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması gibi amaçlar doğrultusunda kurumların ve kişilerin denetimini daha etkili hale getirmek amacıyla hareket etmiştir. Denetim yolsuzlukların oluşumunu engelleyen bu haliyle de set işlevi gören bir kavram olarak algılanmıştır.” (Akpınar 2006:15)

“Denetleme; “ne oldu?”, “ne oluyor?” ve “ne olacak?” sorularına cevap arama işlemidir. Denetleme faaliyetleriyle ne yapıldığı, nerede bulunduğu, nasıl yapıldığı, gelinilen yere kadar nasıl ulaşıldığı ve gidişe göre nereye varılacağı tespit edilir.” (Akpınar 2006:16)

4.2 İdari Yaptırım Kavramı

“Yaptırım kavramına ilişkin yapılan tanımlardan, kavramın mahiyeti konusunda da bazı sonuçlara varmak mümkündür. Yaptırım, hukuk düzenince belirlenmiş kurallara uymama karşısında bir tepki olarak ortaya çıkmaktadır ve temel amaç kişinin kurallara uymasını sağlamaktır. Yaptırımın türü ne olursa olsun, kurallara uyulması konusunda itici güç olma ve caydırıcılık özellikleri mevcuttur. Yaptırım, kimi zaman da kurallara uymamadan doğan zararları tazmin etmeye yönelik olarak ortaya çıkabilmektedir.¹³ Kanaatimizce en genel anlamda yaptırım, insanların, bir kuralın ihlali halinde devreye girecek olduğunu, devreye girdiğinde acı ve üzüntü vereceğini, bu çerçevede belli kayıplara neden olacağını bildikleri ve bu nedenle kurallara uyulması konusunda istekli davranmalarına sebep olan korkutucu araçlardır.” (Ayatar Kızılyar 2013:1640)

“Bazı durumlarda, özellikle yasaların açıkça yetki verdiği veyahut da yasaklamadığı hallerde, araya yargısal bir karar girmeksizin, idarenin doğrudan doğruya, bir işlemi ile ve idare hukukuna özgü usullerle vermiş olduğu cezalar, uyguladığı yaptırımlar vardır. Bunlara “idari yaptırım” denilmektedir. Bu terim Türk hukukunda geniş bir kabul görmüştür.” (Aslan 2009:177)

İdarenin yaptırım uygulama yetkisini kullanırken göz önünde bulunduracağı en önemli kural “yasallık ilkesi”dir. Anayasa’nın 123/1 maddesine göre, “İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.” İdarenin işlem tesis etme yetkisi bu ilke ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca Kabahatler Kanunu, Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkında Kanun gibi,

oldukça fazla sayıdaki yasal düzenlemeler doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yaptırım öngörmekte, idareye yaptırım uygulamak görev ve yetkisini vermektedirler. (Aslan 2009:178)

4.3 Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamalarının Yasal ve Yönetmelik Dayanakları

Türkiye'de yürürlükte olan mevzuata bakıldığında birçok konuda belediye zabıtasına denetim ve idari yaptırım uygulama yetki ve sorumluluğu verildiği görülmektedir. Belediye zabıtasının uygulamada fiili olarak yerine getirdiği birçok görev, mevcut yasal düzenlemelerde, 5326 sayılı Kabahatler Kanununda olduğu gibi direk belediye zabıtasını yetkili ve görevli kılmamıştır. Bu yetki ve görevler belediye zabıtasına daha çok ikincil mevzuatla (tüzük, yönetmelik, yönerge genelge vb.) verilmiş bulunmaktadır.

Tez çalışmamızın bu bölümünde belediye zabıtasını ilgilendiren yasal düzenlemelerin başlıcaları tarih sırası, yani Kanunu'nun kabul edildiği tarihe göre bir sıralama yapılacaktır. Bu bölüm iki başlık altında toplanmıştır. Birinci başlık altında Kanuni düzenlemeler yer alırken ikinci başlık altında ise tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge tebliğ gibi yönetsel düzenlemelere yer verilecektir. Denetim ve idari yaptırım uygulamaları ise Belediye Zabıta Yönetmeliğindeki tasnif ve sınıflandırmaya uygun olarak beş başlık altında verilecektir.

4.3.1 Yasal düzenlemeler

- 02 Ocak 1924 tarihinde kabul edilen 394 sayılı Hafta Tatili Hakkında Kanun,
- 28 Nisan 1926 tarihinde kabul edilen 831 sayılı Sular Hakkında Kanun,
- 24 Nisan 1930 tarihinde kabul edilen 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu,
- 15 Mayıs 1930 tarihinde kabul edilen 1608 sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muadil Kanun,
- 1941 tarihinde kabul edilen 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun,
- 10 Haziran 1949 tarihinde kabul edilen 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu,
- 05 Aralık 1951 tarihinde kabul edilen 5846 sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu,

- 02 Mart 1954 tarihinde kabul edilen 6301 sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu,
- 31 Ağustos 1956 tarihinde kabul edilen 6831 sayılı Orman Kanunu,
- 13 Haziran 1958 tarihinde kabul edilen 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu,
- 11 Şubat 1959 tarihinde kabul edilen 7201 sayılı Tebligat Kanunu,
- 15 Mayıs 1959 tarihinde kabul edilen 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun,
- 20 Temmuz 1966 tarihinde kabul edilen 775 sayılı Gecekondu Kanunu,
- 31 Mart 1971 tarihinde kabul edilen 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu,
- 17 Mart 1981 tarihinde kabul edilen 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Resmi Tatiller Hakkında Kanun,
- 26 Mayıs 1981 tarihinde kabul edilen 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu,
- 12 Mart 1982 tarihinde kabul edilen 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu,
- 21 Temmuz 1983 tarihinde kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,
- 09 Ağustos 1983 tarihinde kabul edilen 2872 sayılı Çevre Kanunu,
- 13 Ekim 1983 tarihinde kabul edilen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu,
- 18 Kasım 1983 tarihinde kabul edilen 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu,
- 03 Mayıs 1985 tarihinde kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunu,
- 11 Ocak 1989 tarihinde kabul edilen 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu
- 14 Haziran 1989 tarihinde kabul edilen 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun,
- 04. Nisan 1990 tarihinde kabul edilen 3621 sayılı Kıyı Kanunu,
- 22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilen 4721 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 10 Temmuz 2004 tarihinde kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,
- 03 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- 24 Nisan 2006 tarihinde kabul edilen 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu,
- 11 Mart 2010 tarihinde kabul edilen 5957 sayılı Sebze Ve Meyveler İle Yeterli Arz Ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

- 11 Haziran 2010 tarihinde kabul edilen 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu
- 07 Kasım 2013 tarihinde kabul edilen 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

4.3.2 Yönetmelikler

- Bakanlar Kurulu'nun 01 Temmuz 1931 tarih ve 11410 no'lu kararı ile yürürlüğe giren "Mezarlıklar Hakkında Tüzük",
- Bakanlar Kurulu'nun 04 Ağustos 1952 tarih ve 3/15481 no'lu kararı ile yürürlüğe giren "Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük",
- 17 Ekim 1966 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan "Gecekondu Kanunu Uygulama Yönetmeliği",
- 25 Ekim 1982 tarih ve 17849 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelik",
- 23 Haziran 1987 tarih ve 19496 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "İl Özel İdareleri, Belediyeler ve İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Kurdukları Birlikler ile Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Müessese ve İşletmelerde İlk Defa Memuriyete Atanacaklara Ait Sınav Yönetmeliği",
- 09 Mart 1989 tarih ve 20103 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik",
- 21 Kasım 1991 tarih ve 21058 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği",
- 10 Mart 1995 tarih ve 22223 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Su Ürünleri Yönetmeliği"
- 02 Şubat 2000 tarih ve 23952 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İl Özel İdareleri, Belediyeler ve İl Özel İdareleri ve Belediyelerin Kurdukları Birlik, Müessese ve İşletmeler ile Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Kuruluşlardaki Memurların Görevde Yükselme Esaslarına Dair Yönetmelik".
- 19 Haziran 2002 tarih ve 24790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Su Ürünleri Toptan ve Perakende Satış Yerleri Yönetmeliği"

- 18 Mart 2004 tarih ve 25406 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği”
- 29 Haziran 2004 tarih ve 25507 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yönetmeliği”
- 11 Nisan 2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Belediye Zabıta Yönetmeliği”
- 04 Haziran 2010 tarih ve 27601 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği",
- 7 Aralık 2011 tarihli ve 28135 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan 2011/1 Sayılı Sebze Ve Meyve Ticareti İle Hal Kayıt Sistemi Hakkında Tebliğ
- 29 Aralık 20011 tarih ve 28157 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği”
- 25 Ocak 2012 tarih ve 28184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Tebliğat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik”
- 07 Temmuz 2012 tarih ve 28346 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelik”
- 12 Temmuz 2012 tarih ve 28351 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik”
- 19 Ocak 2013 tarih ve 28533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Elektronik Tebliğat Yönetmeliği”
- 28 Haziran 2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Fiyat Etiketleri Yönetmeliği”

4.4 Beldenin Düzen ve Esenliği İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları

Zabıta Yönetmeliğinin 10. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde “beldenin düzeni ve esenliği ile ilgili görevleri” başlığı altında belediye zabıtasının görevleri 25 maddede toplanmıştır. Bu maddeler incelendiğinde her bir madde kapsamının çok geniş olduğu görülecektir. Bu yüzden bu başlık altındaki belediye zabıtasının denetim yetkileri belli kategorilerde toplanarak verilecektir. Çünkü yönetmelikte görev olarak sayılan birçok hususun fiili uygulamada nasıl ve ne şekilde yapılacağı açıklanmaya muhtaçtır. Bu görevlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilmesi ve uygulamada birlikteliğin

sağlanabilmesi için belediye zabıtasına görev olarak atfedilen konuların ikincil mevzuatlarla mutlaka düzenlenmesi gerekmektedir.

4.4.1 Dilenciliği önlemeye yönelik denetimler

TDK Sözlüğünde dilenci kelimesi “Geçimini dilenerek sağlayan kimse”; ikinci anlam olarak “İsrarlı bir biçimde ve arsızca bir şeyi isteyen kimse” şeklinde; dilenme eylemini ise “kendisini acındırarak bir kimseden bir şey istemek” biçiminde tanımlanmaktadır.

Hukuk disiplini, dilencilik olgusunu bireysel yaşamı ve toplumsal düzeni rahatsız edici eylem kategorisi içinde normatif bir çerçevede ele almaktadır. Bu yaklaşımın detayları, dilenciliğin sözlük anlamını da referans aldığımızda, dilencilğe dayalı geçim sağlama pratiğinin meşru olmayan bir eylem tipi olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Dilenciliğin kelime anlamı ve hukuk terminolojisindeki kullanımı, bir olgunun ya da eylemin sınırlarını, biçimini ve meşruluğunu ön plana çıkaran bir konsept oluşturmaktadır. Suç unsuru taşıyan ekonomik bir aktivite olarak dilencilik, gündelik yaşamda bütün hukuki ve belediye tedbirlere rağmen kendini devam ettirmektedir. Başka bir ifadeyle, dilencilik olgusunun söz konusu konsept dışında toplumsal yaşamda hayatiyet bulan etkin bir vechesi olduğunu vurgulamak gerekir. (Parin 2010:26)

Dilencilerle mücadele anlamında kolluk kuvvetleri açısından yaşanan en önemli sorun, para alan dilencilere yönelik yaptırımlar mevcut iken, bu duruma yol açan diğer etken olan para veren kişilere yönelik bir yaptırım bulunmayışıdır. İnsanlar dilencilğe salt vicdani kaygılarla destek olarak, sorunu büyüttükleri ve doğru bir iş yapmadıklarının farkına varamamaktadırlar (Karacoşkun, 2008: 19).

Mevcut yasalarımızda dilencilikle ilgili iki tür düzenleme olduğunu görmekteyiz. Birinci düzenleme TCK'nun 229. maddesinde ile yapılmıştır; bu maddeye göre “Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.” İkinci düzenleme ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunda yapılmış olup, dilencilik yani dilencilik eylemi kabahat olarak tanımlanmıştır. 5326 sayılı Kanunu 33. maddesine göre “Dilencilik yapan kişiye, yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir. Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve el koymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir veya belediye encümeni karar verir.”

Çocukları, kendini idare edemeyecek durumda olan kişileri dilencilik yaptırmak suretiyle kullanan kişiler veya bu suçun örgüt kapsamında işlenmesi halinde TCK'nun 229 uncu madde gereği hapis cezası ile cezalandırılmaları gerekmektedir. Bayan dilenciler dilenirken çoğu zaman 0-5 yaşlarındaki çocukları yanlarında bulunmaktadır. Belediye zabıtası bu durumla karşılaştığı zaman nasıl bir karar vermesi gerektiği açıklık getirilmesi gereken bir husus olarak durmaktadır. Bu kişilerin Cumhuriyet Savcılıklarına mı yoksa emniyet birimlerine mi sevk edilmesi gerekeceği belediye zabıtasının uygulamalarında cevap bekleyen hususlardandır. Dilencilik eyleminin örgüt kapsamında işlenip işlenmediği ise emniyet birimleri tarafından ortaya konması gereken bir durumdur.

Yukarıdaki açıklama ışığında baktığımızda 5326 sayılı Kabahatlere Kanunu dilencilik yapan kişiler hakkında belediye zabıtasına; idari para cezası verme yetkisi tanıdığı gibi aynı zamanda bu kişilerin dilencilikten elde etkilere gelire de el koyma yetkisi tanımıştır. Ancak dilenerek sağlanan gelirin kamuya geçmesine belediye encümeni karar vermektedir. Dolayısı ile belediye zabıtasının dilenciliği önlemeye yönelik yapacağı denetimlerin ve sonucunda uygulayacağı idari yaptırımların hukuksal dayanağı net bir şekilde tanımlanmıştır.

Bu yetki karşısında belediye zabıtası dilencilikle ilgili denetimlerini ve kanunun ön gördüğü idari yaptırımları uygulamaktan imtina etmemektedir. Ancak belediye zabıtasının yapmış olduğu denetimler, dilencilik olgusunu değiştirmeye veya dilencilik yapan kişiler üzerinde ne kadar caydırıcı etkisi olduğu tartışmaya muhtaç bir konu olarak durmaktadır. Çalışmamızın sonraki aşamalarında yer vereceğimizi İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) örneğinde göreceğimiz gibi sadece belediye zabıtasının çalışmaları dilencilik olgusunu değiştirmeye yeterli değildir.

Dilencilik faaliyetlerini önleme veya dilencilik olgusunu değiştirme hedefine ulaşma; sadece zabıta önemleri ile zor gözükmektedir. Zabıta denetimlerinin yanı sıra dilenciliğin sosyal boyutu da işin içine katılarak politikalar üretilmelidir. Aksi takdirde belediye zabıtasının çalışmaları kısır bir döngüye dönüşerek devam etmektedir.

Bir taraftan acıma, merhamet etme, iyilik yapma, sevap kazanma, kazalardan korunuma, sadaka verme gibi duygu ve inanışların yoğun olarak yaşandığı bir toplum yapımızın varlığı bir vakadır. Toplum bu yapısını sömürü haline getirmiş veya insanların vicdani ve dini duygularını sömürü aracı olarak kullanmayı keşfetmiş bir gurup veya topluğun varlığı da bir vakadır. O zaman dilencilik yapanlar ile mücadele edilirken kullanmış oldukları argümanları iyi incelemek ve bu argümanları da işin içine katarak mücadele edilmesi gerekmektedir. Dilencilik yapan kişilerin bulunduğu sosyal çevre, ekonomik imkânlar, toplumun bakış açısı gibi birçok değişken faktörün bir arada değerlendirilmesi sonucu çözüm yolları ve yöntemleri ortaya konmalıdır.

Şekil 4.1: El Açarak Dilencilik Yapan Kişiye Zabıta Müdahale Ediyor
Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Bu bilgiler ışığında baktığımızda belediye zabıtası dilencilere yönelik çalışmalarını şu şekilde yürütmektedir:

- Denetim ekiplerinin amir tarafından görevlendirilmesi,
- Yapılan denetim sonucunda dilenciler bir merkeze getirilir,
- Sağlık problemi olanlar muayeneden geçirilir,
- Dilencilik yapan kişilerin kimlik tespit yapılarak kayıt altına alınır,

- Kabahatler Kanunu'nun 33. maddesine istinaden 100 TL idari para cezası verilir.
- Çocukları, ruh ve bedenen kendine yetemeyen durumda olan kişileri dilendirerek araç olarak kullanan kişilerin tespiti durumunda TCK 229. maddesine göre hakkında savcıya suç duyurusu yapılır,
- Dilencilerin üst aramaları yapılır. Arama sonucunda dilencilerin üzerinden para çıkar ise bu paralara el konulur ve tutanağa geçirilir,
- El konulan gelirin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmek üzere tutulan tutanak belediye encümenine sunulur.
- Encümenden çıkan karar ilgisine tebliğ edilir.
- Belediye Encümenin vermiş olduğu karar dilencilikten elde edilen gelirin kamuya aktarılması ise el konan gelir belediye bütçesine gelir kaydedilir. Aksi yönde ise gelir ilgisine iade edilir.

Çizelge 4.1: İstanbul'da Yıllara Göre Yakalanan Dilenci Sayıları

Yıllar	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Mani Olunan Dilenci Sayısı	Kişi	7.484	12.563	7.889	11.202	7.022
Uygulanan İdari Para Cezası	TL	718.070	507.500	529.935	493.879	485.250
Mülkiyeti Kamuya Geçirilen	TL	44.303	78.181	127,123	143.691	128.907

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

İBB Zabıta Daire Başkanlığı'nın 2014-2018 yılları arasını kapsayan dilencilere yönelik yapmış olduğu çalışmaları gösteren Çizelge 4.1 incelendiğinde, yakalanan dilenci sayısının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Bu veriler bize zabıta tedbirlerin dilencilikle mücadelede tek başına yeterli bir unsur olamayacağını göstergesidir. Belediye zabıtasının çalışmaları ile birlikte yürüyecek sosyal politikalarında işin içine katılması gerekmektedir.

4.4.2 Çevre denetimleri

Çevre kavramı hakkında değişik tanımlama ve açıklamalar yapılmıştır. Kapsamlı bir tanım ise Dinçer (1996:24) tarafından şöyle yapılmaktadır; “Çevre, insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen yâda süre içinde dolaylı yâda dolaysız etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır. (Tıraş 2012:64)

Çevre Kanununda Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 56. Maddesi “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir” şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısı ile çevrenin korunması ve geliştirilmesi en üst norm olan anayasada vurgulanmak suretiyle hem kamu kurumlarına hem de vatandaşlara sorumluluklar yüklemiştir.

Tüm canlıların ortak olduğu çevrenin korunmasını sağlamak amacı ile çıkarılan Çevre Kanunu'nun “kirlenme yasağı” başlıklı 8. maddesinde tüm atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermeyi, depolamayı, taşımayı, uzaklaştırmayı ve benzeri faaliyetlerde bulunmayı yasaklamaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu; Kanun ve çıkarılan yönetmeliklere uyulup uyulmadığına ilişkin 12. maddesinde düzenlemeler yapılmıştır. Denetim yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. Ancak gerekli durumlarda bu yetki, Bakanlık tarafından; il özel idarelerine, çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına, Denizcilik Müsteşarlığına, Sahil Güvenlik Komutanlığına, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre belirlenen denetleme görevlilerine devredilebilecektir. Kanunda belirtilen kurumlara denetim ve yaptırım uygulama yetkisi Bakanlıkça çıkarılan yetki devri içerikli genelgeler kapsamında yapılmaktadır. Bu kapsamda çevre denetim birimini kuran belediyelere denizlerde denetim, gürültü kirliliği denetimi ve hava kirliliğine yönelik denetimlerin yapılmasına yönelik yetki devri yapılmaktadır.

4.4.3 Çevresel gürültü denetimleri

İnsanların huzur ve sükûnetini, bedensel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde gürültü ve titreşim oluşturulması, Çevre Kanunu'nun 14. Maddesine göre yasaklanmıştır. Kanununun 14. maddesine istinaden gürültü kirliliğinin engellenmesine yönelik olarak, Çevresel Gürültünün Denetlenmesi ve Yönetimi Yönetmeliği hazırlanmıştır.

Yönetmeliğin 4. maddesinde gürültü üç kısma ayrılarak tanımlanmıştır:

Çevresel Gürültü; ulaşım araçları, kara , hava, deniz ve demir yolu trafiği, sahada kullanılan araç gereç, şantiye sahaları, sanayi bölgeleri, atölye, imalathane, işyerleri ve benzeri ile rekreasyon ve eğlence yerlerinden çevreye yayılan gürültü kirliliği dâhil olmak üzere, insanların yapmış oldukları faaliyetler neticesinde oluşan zararlı veya istenmeyen açık hava sesleri,

Çevresel Titreşim; madenler, taş ocağı, ulaşım aracı, sanayi, inşaat makineleri gibi faktörlere kaynaklanan yapıların kullanım alanları dışında başka maksatlarla kullanılan, faaliyet esnasında oluşan genellikle katı, sıvı ve gaz olarak yayılan ve insan vücudunun hissettiği mekanik salınım hareketler,

Darbesel Gürültü; cisimlerin birbirine çarpması ile meydana gelen gürültü, şeklinde tanımlanmıştır.

Çevre Gürültüsünün Değerlendirilmesi Ve Yönetimi Yönetmeliğinin 39. maddesinde şikâyetlerin değerlendirilmesi veya denetimlerde uyulması gereken usul ve esaslar aşağıdaki şeklide açıklanmaktadır.

Gürültü ile ilgili denetimlerin bu konuda uzmanlığa sahip personel tarafından yapılması gerekmektedir. Belediye zabıtası ise Zabıta Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereği; 2872 sayılı Çevre Kanunu ile bağlı yönetmeliklerde belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak gürültü yapan işyeri ve müesseseler hakkında tutanak düzenleyip yetkili mercilere iletmek ve verilen diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir. Yine belediye zabıtasına gürültü denetimi konusunda yetki veren bir başka yasal düzenlemede Kabahatler Kanunudur. Kanununun 36. maddesinde başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, yüz Türk Lirası, fiilin bir ticari işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk Lirasından beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verileceğini

hükme bağlamıştır. Gürültü kabahati dolayısı ile para cezası vermeye kolluk ve belediye zabıtası yetkili kılınmıştır.

Sonuçta; insanların huzurunu, ruh ve beden sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde gürültüye neden olanlar hakkında belediye zabıtasının denetim yapma ve idari yaptırıma uygulama yetkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Ortaya çıkan gürültü eğer 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamında ise bu kabahatle ilgili idari yaptırım kararını verme yetkisi belediye zabıtasındadır. Gürültü çevre kanununun kapsamında değerlendirilmesi gerekiyor ise o zaman belediye zabıtası durumu bir tespit tutanağı ile yetki devri yapılmış çevre birimine bildirmesi gerekmektedir.

4.4.4 Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıklarının denetimi

İnşaat ve atıkların çevreyi kirletmeyecek zarar vermeyecek şekilde ilk önce kaynağında müdahale edilmesi, toplanıp geçici olarak biriktirilmesi, nakledilmesi, geri dönüşümünün sağlanması, imha edilmesine ilişkin teknik ve idari hususlar ile uyulması gereken genel kuralları düzenlemek amacı ile Çevre Kanunu'nun 8., 11. ve 12 nci maddelerine istinaden Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliğı çıkarılmıştır.

Belediyelerin bu yükümlüklerinin yanı sıra yönetmeliğın 9. maddesinde hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları üreticilerinin yükümlülükleri, 10. maddesinde depolama sahası işletenlerin görev ve yetkileri, 11. maddesinde ise geri kazanım tesisi işletenlerin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Hafriyat toprağı ile inşaat atıklarının, taşıyanları tarafından belediye veya mülki amirinin izin verdiği geri kazanım ve depolama tesisleri dışında herhangi bir yere dökülmesi ve dolgu yapılması yine yönetmeliğın 13. maddesi ile yasaklanmıştır.

Ayrıca yönetmeliğın 24. maddesi gereğı; hafriyat toprağı veya inşaat atığı taşımak isteyen şahıs veya firmalar mücavir alan içinde belediyelerden, mücavir alan dışında da mülki amirden izin belgesi almak ve yeterli sayıda ve değışik ebatlarda sarı renkli konteynerlerbulundurmak ve üzerinde büyük harflerle "İnşaat Yıkıntı Atığı Taşıma Aracı" yazan sarı renkli araçlarla bu işi yapmak zorundadır.

Hafriyat toprağı ya da inşaat atıklarını taşıyan gerçek veya tüzel kişilerin bu atıkların taşınma işlemi sırasında çevre kirliliğine neden olunmaması, trafiğı olumsuz yönde etkilememesi, can güvenliğine ve çevreye zarar vermemek için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar. Bu atıkların taşınma sırasında oluşabilecek olumsuzlukları önlemek

amacıyla atıkları taşıyan araçların branda veya benzeri malzeme ile kapatılmalıdır. Atık taşıyan araçların kapasitesi üzerinde yüklenmemeli ve araç lastiklerinin yıkanması da dahil gerekli temizlikten trafiğe çıkılmalıdır.

Hafriyat toprağı veya inşaat atıklarının çevreyi kirletmeyecek şekilde kaynağa azaltılması, toplatılması, biriktirilmesi, taşınması, geri kazanımı ve bertaraf edilmesine ilişkin denetim yetkisi kanunun 12. maddesi gereği bakanlığa aittir. Ancak bakanlık bu yetkisini çevre denetim birimini kuran belediyelere devretmektedir. Bu kapsamda konu değerlendirildiğinde Çevre Kanunu ve buna bağlı olarak çıkarılan yönetmelikte belediye zabıtasına denetim ve idari yaptırım uygulama yetkisi verilmemiştir. Ancak, Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10. maddesi Çevre Kanunu ve bu kanuna bağlı çıkarılan yönetmeliklere aykırı hareket edenler hakkında tutanak düzenleyerek yetkili mercilere bildirmek belediye zabıtasının görev, yetki ve sorumlukları arasında sayılmıştır.

Bu nedenle belediye zabıtası hafriyat toprağı ya da inşaat atıklarını taşıyan gerçek ya da tüzel kişileri denetlemekle görevli ve yetkilidir. Belediye zabıtası yapmış olduğu denetimlerde kanun ve yönetmelikte belirtilen usul ve esasların yerine getirilip getirmediğini denetler. Denetim sonucunda kanun ve yönetmeliğe aykırı hareket eden gerçek veya tüzel kişiler hakkında tespit tutanağı düzenleyerek, çevre denetimi ile ilgili yetki devri yapılan birime bu tutanak gönderilir. Belediye zabıtası yapmış olduğu tespit delillerini de (fotoğraf, kamera çekimi vb.) tespitle birlikte ilgili birime göndermesi gerekmektedir.

Şekil 4.2: İBB Zabıtanın Kaçak Hafriyatı Önlemeye Yönelik Denetimleri
Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Hafriyat toprağı ya da inşaat atıkları hakkında yukarıda ayrıntılı bir şekilde açıklanan yasal düzenlemelerin yanı sıra Kabahatler Kanununun 41 inci maddesi dördüncü fıkrası “İnşaat atık ve artıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye, yüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. İnşaat faaliyetinin bir tüzel kişi adına yürütülmesi halinde bu tüzel kişi hakkında verilecek idarî para cezasının üst sınırı beşbin Türk Lirasıdır. Bu atık ve artıkların kaldırılmasına ilişkin masraf da ayrıca kişiden tahsil edilir. Bu kabahatler dolayısıyla idarî para cezasına belediye zabıta görevlileri karar verir.” hükmü yer allamaktadır. Bu hüküm belediye zabıtasına çok açık bir şekilde idari para cezası uygulama yetkisi vermektedir.

Dolayısı ile belediye zabıtasınca yapılan denetimler sonucunda, inşaat atıklarını bunların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atıldığı tespit edildiği takdirde, belediye zabıtası 5326 sayılı Kabahatlere Kanunu'nun 41 nci maddesinin vermiş olduğu yetkiyi kullanacaktır. İhlali tespit eden belediye zabıta görevlileri, ihlali gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiler hakkında tespit tutanağı değil, doğrudan kabahatler kanununun vermiş olduğu yetkiye kullanarak bu kişiler hakkında idari yaptırım kararını verecektir. Bur da belediye zabıta görevlileri tarafından dikkat edilmesi gereken en önemli husus tüzel kişiler hakkında verilecek olan idari para cezasının miktarının tayinidir. Çünkü kanun yüz Türk lirası ile beşbin Türk lirası arasında bir miktarı belediye zabıtasının takdirine bırakmıştır. Onun içindir ki bur da sorulması gereken soru bu takdir yetkisinin nasıl kullanılacağıdır. Tabi ki idari para cezasının miktarı fiilin durumu, büyüklüğü ve çevreyi olumsuz olarak etkileme boyutu göz önünde bulundurularak takdir edilmesi gerekmektedir. Zira Kabahatler Kanununa baktığımızda, müeyyide gerektiren kabahatin fiili ve bu eylemin gerçekleştiğini ispata yarayacak bütün delillerin idari yaptırıma ilişkin tutanakta belirtilmesi gerekmektedir. Kanunda belirtilen bir diğer hususta atıkların kaldırılmasına yönelik masrafların ilgili kişiden tahsil edilmesi durumudur. Bu durumda ilgili kişiden atıkların kaldırılmasının istenmesi gerekmektedir. Eğer ilgili kişi atıkları kaldırmaz ise o zaman belediye veya ilgili kurum tarafından atıklar kaldırılır ve ortaya çıkacak masraf bedelinin tahsili cihetine gidilir.

Çizelge 4.2: İBB Zabitanın Kaçak Hafriyat Dökenlere Uyguladığı İdari Yaptırımlar

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
İdari Yaptırım Tutanağı	Adet	142	409	369	444	536
İdari Para Cezası	TL	303.491	1.009.610	828.890	990.415	821.258

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Çizelge 4.2 incelendiğinde İBB zabıtasının yapmış olduğu denetimler sonucunda Çevre Kanununa istinaden işlem yapılmak üzere tutulan tutanak sayısının 2014-2018 yılları arası artış gösterdiği gözlenmektedir. Buna neden olan iki ana faktörden söz edebiliriz. Birincisi döküm yapılacak döküm sahalarının İBB tarafından ihtiyacı karşılayacak hale getirilememesi ve bu döküm sahalarının İBB iştiraki olan İSTAÇ tarafından doğru yönetilemiyor olması. Bir diğer hususta Çevre Kanunundaki yüksek para cezalarının tam uygulanamaması. Dolayısı ile bir sorunu çözmek için iki unsur gerekir birincisi insanların ihtiyaçlarını karşılayacak imkânların oluşturulması diğeri de etkin denetim ve caydırıcı yaptırım.

Sonuç olarak baktığımızda; hafriyat ve inşaat atıklarının toplanması, biriktirilmesi, bertaraf edilmesi vb. işlemler ile ilgili belediye zabıtası; Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 uncu maddesine istinaden denetim ve tespit yapma, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 41 inci maddesine göre de idari yaptırım uygulama görev, yetki ve sorumluluğu vardır. Ancak yetersiz personel ve teçhizat eksikliği denetimlerin arzu edilen seviyeye çıkaramamaktadır.

4.4.5 İşgallerin önlenmesine yönelik denetimler

Günümüz şehirlerinde yol, meydan, pazar yerleri, köprü, park vb. o şehirde yaşayan toplumun ortak kullanım alanlarını oluşturmaktadır. Kent ve toplum düzeninin sağlanması için bu yerlerin amacına uygun olarak o beldede yaşayan bütün bireylere ortak hizmet etmesi gerekmektedir. Onun içindir ki bu alanların kontrol ve denetim altında tutularak her ne surette olursa olsun izinsiz olarak işgal edilmesi önlenmelidir.

Bu noktadan hareketle öncelikle belirtilen konunun yasalarımızda nasıl düzenlendiğine bakmak gerekir.

Kabahatler Kanunu'nun işgal başlıklı 38. inci maddesi “Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımları işgal eden veya buralarda mal satışa arz eden kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından elli Türk Lirası idari para cezası verilir” ve “Yetkili makamların açık ve yazılı izni olmaksızın meydan, cadde, sokak veya yayaların gelip geçtiği kaldırımlar üzerine inşaat malzemesi yığan kişiye, belediye zabıta görevlileri tarafından yüz Türk Lirasından beş yüz Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir” hükmü yer almaktadır. BGK'nun işgal harcı başlıklı 52 nci maddesi belediye sınırları içinde bulunan aşağıdaki yerlerden herhangi birinin satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesinin harca tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

BGK'na göre işgal edildiğinde harca konu olacak yerleri şu şekilde belirlemiştir:

- Pazar veya panayır kurulan yerlerin, meydanların, mezat yerlerinin her türlü mal ve hayvan satıcıları tarafından işgali,
- Yol, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerden bir kısmının herhangi bir maksat için işgali,
- Motorlu kara taşıtlarının park etmeleri için il trafik komisyonlarının olumlu görüşü alınarak belediyelerce şehir merkezlerinde tesis edilen ve işletilen mahallerin çalışma saatleri içinde, taşıtlar tarafından işgali (Bisiklet ve motosikletler hariç)
- Yukarıda sayılan yerlerin izinsiz işgalleri mükellefiyeti kaldırmaz

Şekil 4.3: İBB Zabitanın İzinsiz İşgaller İle İlgili Çalışmaları

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Konunun denetim boyutu ile ilgili bir başka düzenleme ise Belediye Zabıta Yönetmeliğinde yapılmıştır.

Yukarıdaki yasal düzenlemeler ışığında baktığımızda belediye zabıtası kent ve toplum düzeni içerisinde önemli bir yere sahip olan yol, meydan, cadde, köprü ve pazar yerleri gibi toplumun ortak kullanım alanlarının izin işgal edilmesini hem önlemek hem de bu işgalleri men etmekle sorumlu ve yetkilidir. Usulüne uygun olarak yetkili belediyeden izin alınmadan ve işgal harcı ödenmeden yapılan işgalleri belediye zabıtası kaldıracığı gibi kanunun vermiş olduğu yetkiye istinaden de bu kişiler hakkında idari yaptırım kararı verecektir.

Çizelge 4.3: İBB Zabıta Tarafından Kaldırılan İşgaller ve İdari Yaptırım Kararları

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Engellenen Kayıtdışı Ekonomik Faaliyet Sayısı	Adet	24.800	42.537	21.559	20.243	26.578
Kaldırılan İşgal Sayısı (Ana arter ve Meydanlar)	Adet	12.730	13.194	8.370	6.306	11.068
İdari Yaptırım Tutanağı	Adet	5.475	1.461	1.459	1.475	942
İdari Para Cezası	TL	498.225	146.100	153.095	160.557	116.808

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Sonuç olarak baktığımızda, bir beldede kamuya ait toplumun ortak kullanım alanlarının işgal izinsiz olarak edilmemesi ve izinli ise verilen izin kapsamında kullanılıp kullanılmadığını denetlemek ve kontrol etmek Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 uncu maddesi gereği belediye zabıtasının görev yetki ve sorumlulukları arasındadır. Yine 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 38 inci maddesi bu yerleri izinsiz olarak işgal edenler hakkında idari yaptırım yani idari para cezası kararı verme yetkisini belediye zabıtasına vermiştir.

4.4.6 Reklam ilan ve tanıtım denetimleri

TDK Sözlüğüne göre reklam; Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü kullanılan yazı, resim, film vb.dir. Ticari amaç güdülmeyen duyuru veya bilgilendirme yöntemleri ilan, bir kimsenin veya kuruluşun tanınmasını sağlamak için yapılan faaliyet ise tanıtımdır.

Reklam, ilan ve tanıtım uygulaması faaliyeti gösteren gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kuruluşlarının tabi olduğu kuralları belirleyen genel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bunun yerine belli konularda yerel yönetimlere görev ve sorumluluk veren biri iki maddelik düzenlemeler mevcuttur. Bu yetki ve sorumluluklara istinaden yerel belediyeler kendi düzenlemelerini yaparak veya birçok belediye ise bu konuda bir düzenleme yapmadan çalışmalarını sürdürmektedir. Genel bir düzenlemenin yapılmamış olması uygulamada birlik ve beraberliği sağlamadığı gibi farklı uygulamaların ortaya çıkmasına imkân sağlamaktadır.

Mevcut yasal düzenlemelere baktığımızda, belediye kanununun 15. maddesinin (n) bendi, reklam ve tanıtıcı unsurlar konusunda standartlar getirmeyi belediyenin yetkileri arasında saymaktadır. Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde büyükşehir belediyelerinin kentsel tasarım projelerine uygun olarak yetki alanındaki, meydan, cadde, bulvar ve ana yollara cephe yapılarına ilişkin yükümlülükler koymaya ve bunların asılacak yerleri, şekli ve ebatlarını belirleme yetkisini büyükşehir belediyelerine vermektedir. 2464 Sayılı BGK'nun 12 nci maddesi ise belediyenin yetki sınırları içinde yapılan her türlü ilan ve reklam uygulamasının, vergiye tabi olduğuna hükmetmiştir. Bununla birlikte Kanununun 14 üncü maddesinde de vergiden istisna ve muaf olan uygulamalar belirtilmektedir.

Belediye, Büyükşehir ve Belediye Gelirleri Kanunu dışında bir başka yasal düzenlemede 5326 sayılı Kabahatlara Kanununda yapıldığı görülmektedir. Kanunu'nun 42 nci maddesinin birinci fıkrası meydanlara, cadde veya sokaklardaki kamu alanlarına, izni olmadan özel mülkiyete ait alanlara her türlü uygulamayı asan kişi ya da kuruluşa, kolluk veya zabıta tarafından idari yaptırım uygulanacağı, izin alınarak asılan ilan ve reklam uygulamasında izin verilen tarih aralığının belirtilmesi ve verilen sürenin dolmasını müteakip, afişi veya ilanı asan gerçek veya tüzel kişiler tarafından derhal toplanması veya toplatılması aksi takdirde birinci maddede belirtilen yaptırımın uygulanacağı gibi kaldırılmaması durumunda yetkili birimlerce kaldırılacağı ve ortaya çıkacak masrafların ilgili kişilerden tahsil edileceği belirtilmektedir.

Şekil 4.4: İBB Zabıta Ekipleri Tarafından Kaldırılan İlan Reklam Unsurları

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Konu hakkındaki yasal düzenlemeleri incelediğimizde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. Belediye Kanunu ve Büyükşehir Belediye Kanunu belediyelere; ilan reklam ve tanıtım uygulamaları hakkında belli standartlar getirme ve düzenleme yapma yetkisi vermektedir. Dolayısı ile belediyelerin, konu ile ilgili yönetmelik şeklinde düzenleme yapmaları ve belediyelerin karar organı olan belediye meclisine sunmaları gerekmektedir. Belediye meclisinin yönetmeliği kabulüne müteakip bu yönetmelik hükümleri uygulamaya esas olabilmektedir.

Bu bağlamda İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 2014 yılında “Reklam, İlan ve Tanıtım Yönetmeliği” çıkarılmıştır.

Belediyeler kendi yetki ve sorumluluk alanlarında yapılacak olan reklam, ilan, tanıtım uygulamaları ve benzerlerinin görüntü kirliliğine sebebiyet vermeden kent estetiğine

katkıda bulunacak ve bu işleri yapacak gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uymak zorunda buldukları usul ve esasları belirlemeleri gerekmektedir.

Belediye zabıtasının ilan, reklam ve tanıtım unsurları hakkında etkin, kaliteli ve sürdürülebilir bir denetim yapabilmesinin ön koşulu diğer bir ifade ile olmazsa olmazı belediyeler tarafından konu ile ilgili çıkarılacak olan yönetmeliktir. Zaten belediyeler tarafından böyle bir düzenleme yapılmadığı takdirde belediye zabıtası sadece 5326 sayılı Kabahatler Kanununda yazılı olan hususların ihlali ortaya çıktığında idari işlem yapma yetkisine sahip olacaktır.

Belediye zabıtası yapacağı denetimlerde ilk yapması gereken husus reklam unsurunun izinli olup olmadığının tespit edilmesidir. Yapılan inceleme sonucu reklam ilgilisi tarafından her hangi bir izin belgesi ibraz edilemez ise, yapılacak yasal işlemlere esas teşkil etmek üzere mahallinde tespit tutanağı düzenlenerek, 1608 sayılı Kanuna göre karar verilmek üzere belediye encümenine gönderilir. Belediye encümeni tarafından alınan kararın gereği belediye zabıtası tarafından yerine getirilir. Bu kararın içeriğinden idari para cezası olabileceği gibi, reklam unsurunun bulunduğu yerden sökülüp kaldırılması yönünde bir idari yaptırımında içerebilir. Böyle bir karar var ise ilk önce karar ilgili kişiye tebliğ edilerek kararın gereğinin yerine getirilmesi istenir. İlan reklam unsurları ilgilisi tarafından kaldırılmıyor yani kararın gereği yerine getirilmiyor ise bu kez belediye zabıtası kararın gereğini yerine getirir ve ortaya çıkan masraf 1608 sayılı Kanuna gereği yüzde yirmi fazlası ile hesaplanarak karşı taraftan tahsil edilir.

Çizelge 4.4: İBB Zabıta Tarafından Kaldırılan İlan Reklam Unsurları

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Kaldırılan İlan ve Reklam Elemanı	Adet	162.974	87.975	39.063	94.893	281.656
İdari Yaptırım Tutanağı	Adet	759	402	476	523	406
İdari Para Cezası	TL	211.692	342.377	359.407	442.222	409.952

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Çizelge 4.4 incelendiğinde kaldırılan reklam unsurlarının yıllara göre değişkenlik arz ettiği görülmektedir. Bundaki sebebin tablodaki sayılara bez afişlerin de dâhil olmasıdır. Özellikle seçim dönemlerinde siyasi partiler tarafından asılan afiş ve bayrakların dâhil olması, kaldırılan reklam unsuru sayılarında aşırı yükselişe sebep olmaktadır.

Sonuç olarak baktığımızda; 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu belediyelere; ilan reklam ve tanıtım uygulamaları hakkında belli standartlar getirme yetkisi ve vermiştir. Belediyeler ilan ve reklamlar ile ilgili koyacakları standartları yetkili karar organları aracılığı ile almak zorundadır. Dolayısı Belediye zabıtası belediyenin yetkili karar organlarının almış olduğu kararları; 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 51 inci ve Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesi gereği yerine getirmek ile görevli olduğundan, bu kapsamda ilan ve reklam ile ilgili denetim yapmaya ve idari yaptırım uygulamaya yetkilidir.

4.4.7 Tüketici haklarının korunmasına yönelik denetimler

Tüketici haklarını kısaca; bir mal veya hizmeti satın alan kişinin kanuni olarak sahip olduğu haklar olarak tanımlayabiliriz. Bu konuda Türkiye'de yapılan en üst düzenleme 1982 Anayasa'sıdır. Anayasamızın 172 nci maddesinde "Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder." Bir başka kanun ise Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dur. Kanunda Tüketiciyi "Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi" şeklinde tanımlanmıştır.

Tüketicinin tüm çıkarının korunması, zararlarının giderilmesi, bilinçlendirilmesi ve özendirilmesi gibi birçok konuyu düzenleyen Tüketiciyi Koruma Kanunu aynı zamanda birçok kamu kurumuna ve gerçek ve tüzele kişilere de bir takım görev ve sorumluluklar vermektedir. Konuya belediyeler açısından bakıldığında Kanun; 6 ve 54 üncü maddelerdeki hükümlerin uygulanması ve izlenmesine ilişkin işlerin takibi ile belediyeleri görevli kılmıştır.

Bu bağlamda Tüketiciyi Koruma Kanununun 6 ncı maddesinde;

- Vitrinde, rafta, elektronik ortamda veya açıkça görülebilir herhangi bir yerde teşhir edilen malın, satılık olmadığını belirten her hangi bir ibareye yer verilmediği müddetçe bu malın satışından kaçınılamayacağı,

- Hizmet sağlamaktan haklı bir sebep olmaksızın kaçınılamayacağı,
- Ticari veya mesleki amaçlarla hareket edenler; aksine bir teamül, ticari örf veya adet ya da haklı bir sebep yoksa bir mal veya hizmetin satışını o mal veya hizmetin, kendisi tarafından belirlenen miktar, sayı, ebat gibi koşullara ya da başka bir mal veya hizmetin satın alınması şartına bağlanamayacağı, belirtilmektedir.

Kanunun uygulanması ve takibine ilişkin hususlarda bakanlık ve belediyeleri görevli kılınmıştır.

Tüketiciyi Koruma Kanunu'nun "fiyat etiketi" başlıklı 54 üncü maddesinde fiyat etiketi ile ilgili denetim ve yaptırımlar konusunda belediyelerisorumlu kılınmıştır.

6502 sayılı Tüketiciyi Koruma Kanunu belediyeleri 6 ve 54 üncü maddelerdeki hükümlerin uygulanması ve izlenmesine ilişkin işlerin takibi ile görevli kılınmıştır. Belediyelerin bu maddelerde belirtilen hususları nasıl ve hangi denetim görevlileri aracılığı ile yerine getireceği hakkında herhangi bir bilgiye kanun metninde yer verilmemiştir. Ancak Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 uncu maddesi "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde etiketsiz mal, ayıplı mal ve hizmetler, satıştan kaçınma, taksitli ve kampanyalı satışlar ve denetim konularında belediyelere verilen görevleri yerine getirmek." hükmü ile bu konuyu belediye zabıtasının görev, yetki ve sorumlulukları arasında saymıştır. Onun içindir ki bu maddelerde belirtilen hususların kontrol ve denetimi belediye zabıtası tarafından yerine getirilmektedir.

Şekil 4.5: İBB Zabıtanın Fiyat, Etiket ve Tarife Listesi Denetimleri

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Perakende satışa arz edilen ürün ve hizmetler hakkında, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 6 ncı maddesindeki satıştan kaçınma ve 54 üncü maddesindeki fiyat etiketi ile ilgili usul ve esasların yerine getirilip getirilmediği belediye zabıtası tarafından denetlenmekte ve kontrol edilmektedir. Belediye Zabıtası perakende mal veya hizmet sunan işyerlerinde yapmış olduğu denetimlerde aşağıda belirtilen hususların işyeri sahibi tarafından yerine getirilip getirilmediğini denetler ve kontrol eder. Bu hususları bazılarını özetleyecek olursak:

- Etiket, tarife ve fiyat listelerinin işyerine asılıp asılmadığı,
- Etiket, tarife ve fiyat listelerinin tüketiciler tarafından kolayca görölüp görölmediği,
- Etiket, tarife ve fiyat listelerinin tüketiciler tarafından kolayca okunup okunamadığı,
- Etiket, tarife ve fiyat listelerindeki fiyatlara uyulup uyulmadığıdır.

Belediye Zabıtası perakende satış yapan işyerlerinde yapmış olduğu denetim sonucunda, Tüketiciyi Koruma Kanununun 6 veya 54 üncü maddeleri ve Fiyat Etiket Yönetmeliği ile belirlenen usul ve esaslara aykırı hareket eden gerçek veya tüzel kişileri tespit ettiği takdirde, bu kişiler hakkında yapılacak olan yasal işlemlere esas olmak üzer mahallinde tespit zaptı düzenlenir. Tüketici Kanununun 77 nci maddesinde düzenlenen idari para cezalarını verme yetkisi, yine aynı kanunun 78 inci maddesi gereği valiliğe aittir. Bu nedenle, belediye zabıtası tarafından tutulan tespit tutanakları karar verilmek üzere valilik makamına sunulur. Valilik makamınca uygulanan para cezası kararı, aynı makamca iş yeri ilgisine tebliğ edilir, mal müdürlükleri veya vergi dairesince tahsilâtı sağlanır. İlgililer idari para cezası kararına karşı, karar kendilerine tebliğ edilmesine müteakip isterler ise 15 gün içerisinde idare mahkemesine itirazda bulunabilirler.

Çizelge 4.5: İBB Zabıta Ekiplerinin Fiyat, Etiket ve Tarife Listesi Denetimleri

	2014	2015	2016	2017	2018
Gelen Şikâyet Sayısı	20.563	6.372	7.168	5.461	16.345
Çözümlenen Şikâyet Sayısı	13.116	4.212	4.780	3.820	14.662
İlgili Birime Yönlendirilen Şikâyet Sayısı	7.447	2.160	2.388	1.641	1.683

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Çizelge 4.5 incelendiğinde her yıl denetim sayısı düzenli bir şekilde arttığı halde tutulan tutanak sayısında ise düzenli bir düşüşün olduğu görülmektedir. Bu durum da yapılan denetimlerin etkin ve verimli olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak baktığımızda; tüketici haklarının korunmasına yönelik belediye zabıtası tarafından yapılan denetim ve idari yaptırım uygulamasının yasal dayanağının 6502 sayılı Tüketicuyu Koruma Kanunu, Fiyat Etiket Yönetmeliği ve Belediye Zabıta Yönetmeliği olduğunu görmekteyiz. Aslında bu yasal düzenlemeler belediye zabıtasına denetim yetkisi vermiş olmakla birlikte direk idari yaptırım veya idari para cezası kararı verme yetkisi tanımamıştır. Onun içindir ki zabıta yapmış olduğu denetim sonucunda tespit ettiği ihlaller hakkında, idari yaptırım karar tutanağı yerine tespit zaptı düzenlemektedir.

4.5 İmar İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde zabitanın imar ile ilgili görevleri sayılmaktadır. Yönetmeliğe göre; İmar Kanunu, Gecekondu Kanunu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile düzenlenen hususlar belediye zabıtasının görevleri arasında sayılmaktadır.

4.5.1 İmar kanununa istinaden yapılan denetimler

Zabıta Yönetmeliği 10 uncu maddesine göre belediye zabıtasının İmar Kanunu gereği; imar müdürlüğü elemanlarıyla birlikte uygulanacak yasal işlemleri yerine getirir.

Belediyelerin yetki alanı içinde güvenlik tedbirleri alıp gerekli gördüğü arsaların etrafını çevirerek güvenliği sağlar. Tehlike arz eden açıkta bulunan kuyu, mahzen gibi yerleri kapatarak ya da kapattırarak güvenliği sağlar. Foseptik kuyusu veya kanalizasyon çukurlarını sızıntı yapma durumuna karşı kontrol ve mani olur. Yıkılma derecesinde olan binaların boşaltılmasını sağlar ve kontrol altında tutar. Yıkımına karar verilen yapılarla ilgili gerekli tedbirleri alır. Ruhsata aykırı yapılan yapıları tespit eder ve derhal faaliyeti durdurarak yetkili elemanlarla birlikte tutanak düzenleyip ilgililer haklarında yasal işlem başlatır.

Şekil 4.6: İBB Zabıtasının İmarla İlgili Yıkım Kararlarını Uygulaması

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

4.5.2 Gecekondu denetimleri

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 uncu maddesi belediye zabıtasının görevleri arasında Gecekondu Kanununa göre ruhsatsız yapılaşmaya izin vermemek, izinsiz yapılarla alakalı gerekli tespiti yaparak fen elemanlarının gözetiminde yıkım işlemini yapmak ve gerekli görülen başka tedbirleri almaktır.

775 sayılı Kanun, gecekondu deyimini şu şekilde tanımlamaktadır: imar ve yapı işlerini düzenleyen mevzuata ve genel hükümlere bağlı kalınmaksızın, kendisine ait olmayan arazi veya arsalar üzerinde, sahibinin rızası alınmadan yapılan izinsiz yapılardır.

TCK' nun 184 üncü maddesine göre: “Yapı ruhsatiyesi alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapan veya yaptıran kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”. Ayrıca, “Yapı ruhsatiyesi olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla

kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılmasına müsaade eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”.

Belediye zabıtasının yapmış olduğu denetimler sonucunda gecekondur yapımu tespit edilmesi halinde, 775 sayılı Gecekondur Kanununun 18 inci maddesi gereği, başka bir karara gerek kalmaksızın gecekondur derhal yıkılır ve gecekonduru yapan kişiler hakkında yapılacak olan yasal işlemlere esas teşkil etmek üzere mahallinde rapor tutanak düzenlenir. Bu rapor ve tutanaklar, TCK’ nun 184 üncü maddesine göre yasal işlem yapılmak üzere Cumhuriyet Savcılığına gönderilir.

Kanunda yazılanlar çok katı ve sert olsa da uygulamada bu başarı sağlanamamıştır.

Çizelge 4.6: İBB Zabıta Ekiplerinin İmar İlgili Yapmış Oldukları Bina Yıkımları

	2014	2015	2016	2017	2018
775 - Gecekondur Kanununa göre	114	156	229	195	263
2942 - Kamulaştırma Kanununa göre	93	123	139	58	129
3194 - İmar Kanununa göre	13	16	7	2	6
Diğer	47	52	66	35	120

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Çizelge 4.6 göre İBB zabıtası tarafında yapılan yıkımların yasal kaynağı 775 sayılı Gece Kondur Kanunu. Her ne kadarda bu sayı düşse de, aslında çarpık kentleşmenin bir göstergesi olarak karşımızda durmaktadır. Şunu biliyoruz ki Çizelge 4.6 da görülen yakımlar bu günün değil daha çok dünün sorunu olarak gelmiştir. Eğer denetim sistemi etkin bir şekilde işlemez ise bu sorunların katlanarak gideceği kaçınılmazdır.

4.5.3 Kültür ve tabiat varlıklarını korumaya yönelik denetimler

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10. maddesi belediye zabıtasına: “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa göre, sit ve koruma alanlarında ruhsatsız yapı, izinsiz kazı ve sondaj yaptıranları, izinsiz define arayanları ilgili mercilere bildirmek” görevini vermiştir.

Kültür varlıkları, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan, eski tarihlerde sosyal yaşama konu olmuş kültür be bilim açısından orijinal değer taşıyan yer üstü ve

yeraltı bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır; Sit alanları ise eski tarihten günümüze değin gelmiş türlü uygarlıklara ait eserler olup, var oldukları dönemlerin sosyal, ekonomik, mimari özelliklerini taşıyan kent ya da kalıntıları ifade etmektedir.

Belediye zabıtası sit alanlarında yapacağı denetimler ve kontroller sonucunda Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununa aykırı hususlara tespit ettiğinde bu durumu ilgili mercilere bildirmekle görevlidir. Kanun ve Yönetmelik bu konuda belediye zabıtasına bir görev vermesine rağmen aynı doğrultuda her hangi bir idari yaptırım uygulama yetkisi vermemiştir.

4.6 Sağlık İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları

Belediye Zabıta Yönetmeliği insan ve hayvan sağlığını etkileyebilecek birçok konunun denetlenmesi ve kontrol edilmesi yönünden belediye zabıtasına görev ve sorumluluk vermiştir. Yönetmeliğin 12 maddede topladığı sağlıkla ilgili görevler bu başlık altında işyeri denetimleri, seyyar satıcı denetilmeleri, hallerin denetimleri ve semt pazarlarının denetimleri olmak üzere toplam dört başlık altında ele alınacaktır.

4.6.1 İşyeri denetimleri

İşyerleri ile her türlü işletmelere, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesi işlerinin kolaylaştırılması amacı ile İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun çıkarılmıştır. Belediye sınırları ve mücavir alan dışında kalan işyerleri il özel idareleri, belediye sınırları ve mücavir alanı içinde kalan işyerleri belediyeler tarafından ruhsatlandırılır. Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nun 4 üncü ve Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'nin 91 inci maddesi gereği; Organize sanayi bölgelerinde (OSB) kurulacak işletmelere işyeri açma ve çalışma ruhsatları, ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri çerçevesinde OSB tarafından verilir.

Büyükşehir statüsündeki illerde, 1 inci sınıf gayri sıhhi müesseselere (GSM) büyükşehir belediyeleri, 2 ve 3 üncü sınıf GSM ile sahhı işyerlerine ise ilçe belediyeleri ruhsat verme ve denetleme yetkisine sahiptir. Ancak bu durumun bazı istisnaları vardır. Belediye Kanunu'nun 80. maddesi gereği; 2. Sınıf GSM kapsamındaki Akaryakıt, LPG ve LNG istasyonlarının ruhsatı büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verilir. Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesinr göre büyükşehir belediyesinin sahibi olduğu alanlardaki kiracısı olan ve

büyükşehir belediyesinin sorumluluk alanında bulunan yerlerde işletilen işyerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesi büyükşehir belediyesi uhdesindedir.

İşyerinin ruhsatlandırılmasında uyulacak usuller İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik ile düzenlenmiştir. Yetkili idarelerden ruhsat alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. Başka kurumlardan diğer konularda alakalı alınan izin, tescil ve benzeri işlemler ruhsat yerine geçmez ve ruhsat alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Ruhsat alınmadan açılan işyeri yetkili kurumca mühürlenerek kapatılır.

İşyerlerinin ruhsatları belediyelerde, Ruhsat ve Denetim Müdürlükleri tarafından verilmekte ve bu birimdeki teknik elemanlar aracılığı ile de denetlenmektedir. Bunun yanı sıra Zabıta Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesi gereği; işyerinin ruhsatının olup olmadığını kontrol etmek, ruhsatsız işyerinin kapatma cezasını uygulamak belediye zabıtasının görev, yetki ve sorumlulukları arasındadır. Aynı zamanda belediyeyi ve belediye başkanının aktif bir şekilde halkın içinde temsil eden belediye zabıtası ruhsat alma aşamasında, işyeri ilgililerini yönlendirme ve bilgilendirme yönünden de önemli bir görevi yerine getirmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde işyerleri genel olarak GSM ve sıhhi müesseseler olarak iki başlık incelenecektir. Üçüncü başlıkta işyerlerinin faaliyetten men edilmesine yönelik iş işlemler ele alınarak incelenecektir.

4.6.1.1 Gayrisıhhi müesseselerin denetimi

Gayri sıhhi müesseseler Yönetmeliğin ekinde (EK-2) sınıflarına göre ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. GSM ler EK-2 göre: enerji, metalurji ve makine, maden, kimya, petrokimya, gıda ve yem, atık yağ, tekstil sanayi ve diğerleri olarak sınıflandırılmaktadır. İşyerleri bu başlıkların altında alt kısımlar ile ayrıntılı bir şekilde sınıflara ayrılmaktadır. İşyerlerinin sınıfları; işyerlerinin depolama kapasiteleri, motor güçleri, tehlikeli madde bulundurup bulundurmadıkları, üretim türleri ve üretim kapasiteleri gibi değişik faktörler göre belirlenmektedir. Bazı iş kolları farklı özelliklerine bakılmaksızın, faaliyet alanları dolayısıyla sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır.

Gayrisıhhi müesseselere; belediye mücavir alanları haricinde, il özel idareleri, mücavir alanlar içerisinde belediyeler tarafından ruhsat verilir ve denetlenir. Büyükşehir statüsündeki illerde ise; 1 inci sınıf gayrisıhhi müesseselere büyükşehir belediyeleri, 2. ve 3. üncü sınıf gayrisıhhi müesseselere ise ilçe belediyesi tarafından ruhsat verilir ve denetlenir.

Gayrisihhi müesseselerin denetlenmesi, belediyelerin ruhsat veren birimlerinde çalışan teknik personel tarafından yapılmaktadır. Çünkü bu müesseseler üretim kapasiteleri, üretim türleri ve üretim yapmak için kullandıkları makine ve hammaddeleri gereği farklı uzmanlık alan bilgisi gerekmektedir. Dolayısı teknik manadaki denetimlerin konularında uzman teknik elemanlar tarafından yapılması gerekmektedir.

Şekil 4.7: Zabıta Ekipleri Tarafından Yapılan İşyeri Denetimleri

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Bu kısa bilgiler ışığında baktığımızda belediye zabıtasının yapmış olduğu denetimin teknik konulardan daha ziyade bilgi ve belge üzerinden olması gerekmektedir. Dolayısı ile zabıta tarafından yapılacak olan işyeri denetimlerinde ilk başta bakması ve sorması gereken belgenin, işyeri açama çalışma ruhsatıdır. Eğer işletmenin ruhsatı yoksa belediye zabıtası iki türlü işlem yapabilmektedir. İşyerinin faaliyetten men işlemi ama bunu yapabilmesi için ilgili belediyenin zabıtasına böyle bir yetkiyi vermiş olması gerekmektedir. Diğer bir husus ise durumu bir tutanak ile tespit ederek işyeri hakkında karar alınmak üzere belediyenin yetkili kurullarına göndermek. Gelen karar doğrultusunda işyeri hakkında faaliyetten men işlemlerini uygulamak. Faaliyetten men işlemleri ayrı bir başlık altında ayrıntılı bir şekilde ele alınacağı için bu bölümde ayrıntılara girilmemektedir.

Zabıta tarafından GSM yapılacak olan denetimlerde sorulması gereken bir diğer izin belgesi de hafta sonu çalışma izin belgesidir. Hafta Tatili Hakkında Kanun gereği haftasonu çalışma izin belgesi almayan işyerleri, belediye zabıtası tarafından aynı kanunun 9 uncu maddesi gereği kapatılmakla beraber, aynı zamanda durumu anlatır bir tutanak tanzim edilerek idareye bildirilir. Belediye Encümeni de Kanunun 10 uncu maddesi gereği idari para cezası verir.

Bir başka konu ise işyerinin gürültü ve çevre kirliliği oluşturup oluşturmadığı yönünden denetimdir. Yapılan denetimde başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak şekilde gürültüye neden olunduğu tespit edilir ise Kabahatler Kanunu'nun 36 ncı maddesine göre belediye zabıtası tarafından idari para cezası verilir.

Belediye zabıtası, gayri sıhhi müesseselerde yapmış olduğu denetimlerde işyerinin ruhsata esas vasfını koruyup korumadığını da kontrol eder. Ruhsat şartları ile ilgili tereddüt hasıl olduğunda konu hakkında tespit zaptı düzenleyerek ilgili birime gönderir. Ayrıca belediyeler GSM hakkında belediye kuraları içerikli bir yönetmelik yapabilir. Bu durumda belediye zabıtası yapacağı denetimlerde belediye kurallarına uyulup uyulmadığını da denetlemiş olur. Yapılan denetimlerde bu kurallara uyulmadığı tespit edilir ise ilgili hakkında tespit zaptı düzenleyerek 1608 sayılı kanuna göre yasal işlem yapılmak üzere belediye encümenine gönderir.

Çizelge 4.7: İBB Teknik Elemanlarının Yapmış Olduğu İşyeri Denetimleri

	2014	2015	2016	2017	2018
Gayrisıhhi Müessese (GSM) ve Akaryakıt İstasyonları	4.233	3.499	3.175	4.461	3.984
Sıhhi Müesseseler	3.829	4.080	4.377	7.123	5.867
Faaliyetten Men Edilen İş Yerleri	259	304	588	457	222

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Belediyelerde belediye zabıtasının yanı sıra ruhsat veren birimlerde çalışan mühendis ve teknik elemanlar özellikle GSM leri denetlemektedir. Çizelge 4.7 dede İBB teknik elemanları tarafından yapılan denetimlere ait sayısal veriler yer almaktadır.

Sonuç olarak baktığımızda belediye zabıtası, Belediye Zabıta Yönetmeliğin 10 uncu maddesine istinaden GSM lerde denetim yapmaya, diğer kanunların ve belediyenin yetkili kurullarının almış olduğu idari yaptırım kararlarını uygulamakla yetkili ve sorumludur.

4.6.1.2 Sıhhi müesseselerin denetimi

Ruhsatlandırmaya ilişkin yönetmelik sıhhi işyerlerini belli sınıflar altında toplayarak bunların yerine getirmesi gereken müşterek şartları da belirlemiştir.

Sınıflandırılan her işyeri sınıfının, sınıfına ve özelliğine göre yerine getirmesi gereken asgari şartlar yönetmelikte ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Bunun yansısı tüm sıhhi müesseselerin yerine getirmesi gereken asgari ortak şartlarda belirlenmiştir.

Sıhhi müesseselere işyeri açma ve çalışma ruhsatı, belediyelerin mücavir alanları dışında kalan yerlerde il özel idareleri, belediye sınırları içinde ise belediyeler tarafından verilir ve denetimi yapılır.

Belediyeler tarafından yapılan denetimlerin büyük bir bölümü belediyenin kolluk birimi olan belediye zabıtası tarafından yerine getirilir. Zabıta tarafından yapılan denetimlerde, sıhhi işyerinde ilk sorulacak belge işyerinin çalışma ruhsatının olup olmadığıdır. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı yok ise diğer konularda denetim yapmanın bir geçerliliği yoktur. Çünkü İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde; ruhsatsız işyeri açılmayacağı ve ruhsatsız faaliyet gösteren işyerlerinin yetkili idare tarafından derhal kapatılacağı hükmü yer almaktadır. Bu nedenle, belediye başkanı tarafından, yönetmeliğin altıncı maddesindeki yetkinin belediye zabıtasınca her hangi bir karara gerek kalmaksızın kullanabilmesi için yetki vermiş ise zabıta bu yetkiyi kullanır. Yani işyerinin faaliyetten men işlemlerini başlatır. Aksi takdirde durumu bir tutanakla belediye başkanlığına bildirir.

Zabıta tarafından hafta sonları yapılacak olan denetimlerde sorulması gereken bir diğer izin belgesi de hafta sonu çalışma izin belgesidir. Hafta Tatili Hakkında Kanun gereği hafta sonu çalışma izin belgesi almayan işyerleri, belediye zabıtası tarafından aynı kanunun 9 uncu maddesi gereği kapatılmakla beraber, aynı zamanda durumunu anlatır bir tutanak tanzim edilerek belediye başkanlığına tevdi olunur. Belediye Encümeni de Kanunun 10 uncu maddesine göre idari para cezası verir.

Belediye zabıtası sıhhi işyerlerinde yapacağı denetimlerde işyeri ilgililerinden teftiş defteri, sağlık karneleri, işyerinin ruhsata haiz şartları, genel temizliği, tartı ve ölçü aletlerinin kontrollerinin yapıp yapılmadığı, iş elbisesi giyilip giyilmediği, açıkta satılan gıda maddesi bulundurulup bulundurulmadığı, açılış ve kapanış saatlerine riayet edilip edilmediği, etiket, fiyat ve tarife listelerinin asılıp asılmadığı ve ilgili yönetmelik gereği yerine getirilen genel özel şartlarda bir değişiklik olup olmadığına yönelik denetim ve kontrollerini yapar.

Ayrıca belediyeler sıhhi işyerleri hakkında, birincil ve ikincil mevzuatla düzenlenmemiş ve belediyelerin yetki alanına giren hususlar ile ilgili belediye kuraları içerikli bir yönetmelik yapabilir. Zira Belediyelerin 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 266 ncı maddesi gereği zaten bir zabıta talimatnamesi hazırlamaları gerekmektedir. Böylece belediye zabıtası, işyerlerinde belediye kurallarına uyulup uyulmadığını da denetlemiş olacaktır. Yapılan denetimlerde bu kurallara uyulmadığı tespit edilir ise ilgili işyeri hakkında tespit zaptı düzenleyerek 1608 sayılı kanuna göre idari işlem için belediye encümenine gönderilir.

Yine belediye zabıtası sıhhi işyerlerinde yapacağı denetimlerde; toplumun sükûnetini bozacak şekilde mal veya hizmet satmak için rahatsız etme, dükkân önlerinin izinsiz olarak işgal edilmesi, çevreyi kirletme ve izinsiz afiş asma gibi kabahatlerin işlendiğini tespit etmesi halinde, işyeri ilgilisi (gerçek veya tüzel) hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanununa istinaden idari para cezası verir.

Sonuç olarak belediye zabıtası sıhhi işyerlerinde belediye zabıta yönetmeliğinin 10 uncu maddesine istinaden denetim yapma yetkisine sahiptir. 5326 sayılı kanun kapsamında ise idari para cezası vermeye yetkilidir. aynı zamanda belediyenin yetkili organlarının alacağı (faaliyetten men gibi) idari yaptırım kararları da yine belediye zabıtası tarafından yerine getirilir.

4.6.1.3 İşyerleri hakkında alınan faaliyetten men kararının uygulanması

2005/9207 sayılı Yönetmeliğin 6 ncı maddesi "...İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır." hükmü gereği ruhsatsız işyerlerinin yetkili idare tarafından faaliyetten men edilmesi gerekmektedir. Yetkili idare olan belediyelerde faaliyetten men kararı belediye zabıtası tarafından uygulanması gerekir. Çünkü Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesinin (a) fıkrasının üçüncü bendine göre zabıta, belediye organlarınca alınmış kararları uygulamak ve sonuçlarını izlemekle görevli ve sorumlu kılınmıştır.

İşyerleri hakkında alınan faaliyetten men kararının nasıl uygulanacağı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 40 ıncı maddesine göre yerine getirilir.

Mühürlenmek suretiyle faaliyetten men edilen işyerleri periyodik olarak kontrol edilir. Belediye zabıtası tarafından yapılan kontroller sonucu işyerindeki mührün koparıldığı tespit edildiği takdirde, işyeri tekrar yukarıda belirtilen usul ve esaslara göre mühürlenmek suretiyle faaliyetten men edilir. Bu işlemin akabinde işyeri ilgilisi

hakkında yapılacak yasal işlemlere esas olmak üzere mahallinde mühürleme ve mühür bozma zaptı tanzim edilerek Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

TCK' nun 203. maddesine göre mühürlenmiş iş yerinin mühürlerini kaldıran veya konuluş amacına aykırı hareket eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Faaliyetten men edilen işyerinin mühürlerinin açılması gerektiğinde, bir tutanakla bu durum tespit edilir. Tutanakta mühürlerin kaldırıldığı tarih ve saat yazılarak mühür açma ve teslim tutanağı tanzim edilir, ilgilileri tarafından imzalanarak işyeri ilgisine imza karşılığı teslim edilir.

Çizelge 4.8: İBB Zabıtasının İşyeri Denetimleri ve Faaliyetten Men Uygulamaları

	2014	2015	2016	2017	2018
Gayrisihhi Müessese (GSM) ve Akaryakıt İstasyonları	4.233	3.499	3.175	4.461	3.984
Sihhi Müesseseler	3.829	4.080	4.377	7.123	5.867
Faaliyetten Men Edilen İş Yerleri	259	304	588	457	222

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Çizelge 4.8 deki faaliyetten men uygulamalarını değerlendirdiğimizde yıllara göre denetim belediye zabıtasının yapmış olduğu denetim sayısının artmasının sebebi bu alanda faaliyette gösteren işyerlerinin artması ve buna paralel olarak denetim personelinin ve teknik alt yapısının aynı oranda artırılması olarak yorumlanabilir.

4.6.2 Seyyar satıcılara yönelik denetimler

Eskiden beri varlığı bilinen bir iş olan seyyar satıcılık, günümüzde genellikle göç ile karakterize edilir. Göçün sebebi ne olursa olsun; göç ile gelen nüfus, kente uyum sağlama sürecinde geçimini sağlamak için fazla vasıf gerektirmeyen işler yapmaktadır. Bu işlerden birisi de seyyar satıcılıktır. (Kılıç 2010:31)

Çeşitli kaynaklarda farklı tanımlamalar yapılmakla birlikte seyyar satıcılar genellikle belli bir işte çalışmayan, kalabalık insanların bulunduğu yerlere giderek satış yapmaya çalışan kimse olarak tanımlamak mümkündür.

Şehrin görüntüsünü ve huzurunu bozan, haklı rekabet şartlarına engel olan ve tüketicinin haklarına engel teşkil eden seyyar faaliyetler ile mücadeleye rağmen yasal boşluklar eksiklikler nedeniyle caydırıcı ve sonuca odaklı çalışmalar yapılamamaktadır. Seyyar satıcılara ait malların el konulması sonucu ilgisinin maktu ceza ödemesi üzerine malların iade edilmesi nedeni ile seyyar satıcılıkla mücadeledeki bu çıkmaz büyüyerek devam ettiği söylenebilir.

Ülkemizde bu tür satıcıları doğrudan ilgilendiren yasalar bulunmamasına rağmen, dolaylıda olsa seyyar satıcılığı yasaklayan ve izinsiz satışlar ile ilgili idari yaptırım ön gören düzenlemeler yer almaktadır.

Şekil 4.8: İBB Zabitanın Seyyar Satıcıları Faaliyetten Men Etme Çalışmaları

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

İBB zabıtasının seyyar satıcılara yönelik yaptığı çalışmaları gösteren Çizelge 4.8 göre seyyar satıcı sayısında azalma değil bir artış söz konusudur. Buda dilencilikte olduğu gibi seyyar satıcılığında sosyal boyutu ile birlikte ele ele alınması gereken bir olgu olduğunu göstermektedir. Yoksa mevcut yasalara göre zabıta yakalayıp malını alacak daha sonra cezası ödenince geri verecek o kişi tekrar satıcılık yapmaya devam edecek derken durum kısır döngü şeklinde devam edip gidecek.

Sonuç olarak: İzinsiz seyyar satıcılık 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 15/m maddesi gereği yasaklanmıştır. Buna rağmen seyyar satıcılık yapanların faaliyetten men edilmesi hükme bağlanmıştır. Bu görevin belediyelerde, belediye zabıtası tarafından yerine getirileceği de Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 10 ve 11 inci maddeleri ile hükme bağlanmıştır. Dolayısı ile belediye zabıtası seyyar satıcıları denetlemeye ve idari yaptırım uygulamaya görevli ve yetkilidir.

4.6.3 Hallerin denetimi

5957 Sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 9 uncu maddesine göre: “Belediye toptancı halleri, belediye teşkilatı bünyesinde norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak kurulan toptancı hal yönetim birimi tarafından yönetilir. Hal yönetim birimi, hal yöneticisi ile mevcut zabıta personeli arasından görevlendirilen hal zabıtası ve diğer personelden oluşur” bu düzenleme ile belediye zabıtasının, hallerde hal zabıtası olarak anılacağına altı çizilmektedir. Buna göre belediyeler, toptancı hallerindeki zabıta hizmetlerini ve bu çerçevedeki denetimlerini yerine getirmek üzere, hal büyüklüğü ve işlem kapasitesine göre yeteri sayıda ve bilgi birikimde olan zabıta görevlendirme durumundadır.

21. Yüzyılda teknoloji ve sanayi alanında ki gelişmeler ne kadar ilerlemiş ve ne kadar zaruri ihtiyaç olsa da insanın vazgeçilmezi olan gıda, her çağın önde gelen sektörlerinden biri olacaktır. Bu da, gıda güvenirliliği, arz ve talebin dengelenmesi ile ilgili ticaretin yapılması konusunda kontrol mekanizmasının işleminin ne denli önemli olduğunu gündeme getirmektedir. Ülkemizin genel sorunlarından biri de kayıt dışılıktır. Kayıt dışı ekonomi, kayıt dışı istihdam bilinen en belirgin kavramlardır. Bunların dışında pek dikkat çekmeyen ama aslında hayatımızın her anında iç içe olduğumuz yaş sebze ve meyvenin de kayıt dışı ticareti bulunmaktadır. Bu ülke ekonomisine hem maddi kayıp getirmekte hem de istatistiksel açıdan güvenilir veri elde edilmesine engel olmaktadır. Ülkemiz genelinde yaş meyve ve sebzelerin de kayıt altında ticaretinin yapılması için, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğüne hayata geçirilmiş olan HKS (Hal Kayıt Sistemi) diye adlandırdığımız bir sistem mevcuttur. 2010 yılında kabul edilen hal kanununa istinaden kurulmuş olan ve 2011 yılındaki genelgeyle devreye sokulan bu sistemle amaçlanan, ülke genelindeki tüm yaş meyve ve sebze ticaretinin bu sistem üzerinden yapılarak, ticaretin akışını kontrol etmektir. Yani üretim miktarı ve üretim bölgeleri, tüketim miktarı ve tüketim bölgelerini görmek, hangi bölgenin hangi ürünü üretmede daha yatkın ve daha elverişli olduğu tespit etmek, tüketici tercihlerine göre arzı belirlemek ve o yönde üretim politikaları geliştirmek arz ve talep derinliğine göre de yeni gıda üsleri oluşturmak ve daha benzer bir çok istatistiki bilgileri elde etmek için oluşturulmuştur. Bu istatistiki tespitlerin de sağlıklı yapılabilmesi için sistemin işleyişin düzgün ve doğru veri girişinin olması yani sistem dışı ticaretin yapılmaması, buna müsaade edilmemesi

gerekmektedir. Burada devreye belediye zabıtaları girmektedir. Hal kanuna ve bu kanuna istinaden çıkarılan yönetmeliğe, genelge ve tebliğlere uyulması aşamasında denetimler yerinden yönetimin en etkili elemanları olan zabıtalardan sağlanarak sebze meyve ticaretinin, kayıt altında ve kurallara uygun olarak yapılması önem arz etmektedir.

Özel toptancı hallerindeki zabıta hizmetlerini ve zabıta denetimlerinin yerine getirilebilmesi için 5957 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesi gereği yeterli sayıda hal zabıtası görevlendirilir.

Şekil 4.9: İBB Zabıtanın Yaptığı Sebze Meyve Denetimleri

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Hallerde görevlendirilen hal zabıtası, gerek hal kompleksi içerisinde gerekse hal dışarısında sebze meyve ticaretinin standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun, rekabet şartları içinde yapılmasını temin etmek üzere denetim yapmaya yetkilidir.

Fiillerinden bir veya bir kaçını tespit ettiği zaman, fiili gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişi hakkında “İdari Para Cezası Tutanağı” düzenler. Düzenlenen bu tutanak karar verilmek üzere belediye encümenine sunulur. Belediye Encümeni de 5957 sayılı Kanun ile belirlenen fiilin karşılığı idari para cezası hakkında bir karar verir. Encümenin vermiş olduğu karar ilgiliye tebliğ edilir ve idari para cezasının tahsili ele süreç tamamlanmış olur.

Hal zabıtasının yapmış olduğu bir başka denetim ise hal rüsümü ile ilgili olandır. Yapılan denetimler sonucunda:

Fiilleri tespit edildiğinde, fiili gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiler hakkında “Cezalı Hal Rüsüm Tutanağı” düzenlenir. Düzenlenen tutanak belediye encümeninin sunulur. Belediye Encümeni 5957 sayılı Kanunun göre hal rüsümünün cezalı olarak alınmasına karar verir.

Cezalı hal rüsümüne konu sebze veya meyveyi tespit eden veya yakalayan hal zabıta memurlarına belediye encümenini vermiş olduğu cezalı hal rüsümü üzerinden 5957 Sayılı Kanun 8 inci maddesinin 10 uncu fıkrasında belirtilen “Cezalı tahsil edilen hal rüsümları belediyece ayrı bir hesapta tutulur. Bu hesapta toplanan tutarın yarısı her ayın sonunda tespit ve/veya yakalama eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ikramiye olarak ödenir. Ancak, kamu görevlisine ödenen ikramiyenin tutarı olay başına (2.000) ve yılda (90.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarı geçemez. Hesapta kalan kısım ise belediyeye gelir olarak kaydedilir.” usul ve esaslara göre ikramiye ödenir.

Çizelge 4.9: İBB Zabitanın Sebze Meyve Hali İçende ve Dışında Yaptığı Denetimleri

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Engellenen Kayıtdışı Ekonomik Faaliyet Sayısı	Adet	24.800	42.537	21.559	20.243	26.578
Kaldırılan İşgal Sayısı (Ana arter ve Meydanlar)	Adet	12.730	13.194	8.370	6.306	11.068
İdari Yaptırım Tutanağı	Adet	5.475	1.461	1.459	1.475	942
İdari Para Cezası	TL	498.225	146.100	153.095	160.557	116.808

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Sonuç olarak belediye zabıtası 5947 sayılı Kanun gereği hallerde denetim yapamaya yetkili kılınmıştır. Ancak aynı Kanun hallerde görevli hal zabıtasına direk idari yaptırım kararı verme yetkisi değil tespit yetkisi vermiştir. Çizelge 4.9 incelendiğinde İBB Zabitanın hal içerisinden daha ziyade hal dışında denetim yaptığını görmekteyiz.

Bu 5947 sayılı yasa ile getirilen ve belli ölçülerde hale giriş zorunluluğun ortadan kaldıran “Hal Kayıt Sistemi”nin bir sonucu olsa gerek.

4.6.4 Semt pazarlarının denetimi

Pazarları modern bir yapıya kavuşturmak, bu yerlerde sebze ve meyveler ile belediyece müsaade edilen diğer gıda ve ihtiyaç maddelerinin satışlarının kaliteli, standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun olarak yapılmasını temin etmek, tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumak ve üreticiler ile pazarcıların faaliyetlerini düzenlemek amacı ile Pazar Yerleri Yönetmeliği çıkarılmıştır

Söz konusu pazar yerleri belediyelerin belirlediği yer ve günde kurulan üreticiler ve pazarcılarca malların doğrudan tüketicilere perakende olarak satıldığı açık veya kapalı alanlardır.

Pazarlardan alışveriş yapanlar önemli ölçüde orta ve alt gelir seviyesine ve kalabalık hane sayısına sahip ailelerdir. Özellikle büyükşehirlerde, halk arasında ‘sosyete pazarı’ olarak geçen, daha çok orta ve üst sınıf vatandaşlara yönelik pazarlarda bulunmaktadır.

Belediye zabıtası pazar yerlerinde yapacağı denetim kontroller sonucunda;

- Satış yeri bulunmaksızın satış yapılması,
- Satış yerleri dışında ya da buralardaki geçiş yollarında mal teşhir edilmesi veya satılması,
- Satış yerleri dışında ya da buralardaki geçiş yollarında mal veya boş kap bulundurulması,

Gibi fiillerinden bir veya bir kaçını tespit ettiği zaman, fiili gerçekleştiren gelecek veya tüzel kişi hakkında “İdari Para Cezası Tutanağı” düzenler. Düzenlenen bu tutanak karar verilmek üzere belediye encümenine sunulur. Belediye Encümeni de 5957 sayılı Kanun ile belirlenen ve fiilin karşılığı olan idari para cezası hakkında bir karar verir. Encümenin vermiş olduğu karar ilgiliye tebliğ edilir ve idari para cezasının tahsili ile süreç tamamlanmış olur.

Yine pazar yerlerindeki satış yerleri hakkında belediye encümenin almış olduğu faaliyetten men kararları Pazar Yerleri Hakkında Yönetmeliğin 26 ncı maddesi ve tahliye yönelik kararlar ise 27 nci madde hükümleri doğrultusunda belediye zabıtasınca yerine getirilir.

Belediye zabıtasının pazar yerlerinde yapacağı denetim ve kontrollerde yukarıda belirtilen hususların dışında, 5326 sayılı Kabahatler Kanununa aykırı davranan kişilerde bu kanun kapsamında idari para cezası verilir.

Sonuç olarak Pazar Yerleri Hakkında Yönetmelik, pazar yerlerinin denetimi konusunda belediye zabıtasını yetkili kılmıştır.

4.7 Trafik İle İlgili Denetim ve İdari Yaptırım Uygulamaları

Türkiye’de karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemler 2918 sayılı Karayolu Trafik Kanunu ile belirlenmiştir. Kanunun 6 ve 114 üncü maddelerine göre, Kanun ve bu kanuna istinaden yapılan yasal düzenlemelere göre trafiği düzenlemeye, trafik suçlarına el koymaya ve ceza yazmaya trafik polisi, trafik polisinin bulunmadığı yerlerde genel polis veya jandarma görevli ve yetkilidir.

2918 sayılı Kanun belediyelere trafik altyapısının oluşturulması ve bakım onarım gibi bu altyapının sürdürülmesini sağlayacak hizmetlerin yerine getirilmesini görev ve sorumluluk olarak vermiştir. Bunun yanında belediyelere ve belediye zabıtasına başka bir görev ve sorumluk verilmemiştir.

Belediye zabıtasına, Belediye Zabıta Yönetmeliğinin onucu maddesi ile:

- Karayolları kenarlarında yapılan yapı ve tesisler için belge aramak, olmayanlar hakkında fen elemanları ile birlikte tutanak düzenlemek.
- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksilerin sayılarını, bilet ücret ve tarifeleri ile zaman ve güzergâhlarını denetlemek.
- Durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerindeki araç park yerlerinde gereken denetimleri ve diğer iş ve işlemleri yapmak.
- Kanunlarla belediyelere verilen trafik görev ve yetkilerinden belediye başkanlığınca uygun görülenleri yürütmek,
- Belediyelerce yapılan alt yapı çalışmalarında gerekli trafik önlemlerini almak.
- Belediyelerce dikilen trafik işaret ve levhalarına verilen hasarları tespit etmek.

- Şehirlerarası otobüs terminalleri ile diğer garajlardaki otobüslerin fiyat ve zaman tarifelerini denetlemek, uymayanlara tutanak düzenlemek. Görev ve sorumlulukları verilmiştir.

Yönetmelikte belirtilen görev ve sorumlulukların saha uygulamasının nasıl olacağı açıklanmaya muhtaçtır. Çünkü belediye zabıtası bu görevleri etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için prosedürlerin belirlenmiş olması gerekir. Onun içindir ki yönetmelik ile belediye zabıtasına verilen görevler iki alt başlık altında incelenecektir. Birincisi toplu taşıma araçlarının denetimi diğerde terminallerde yapılan denetimler.

4.7.1 Toplu taşıma araçlarında yapılan denetimler

Belediyeler tarafından yerine getirilen toplu taşıma hizmetlerinde çalışan araçlar genel trafik kuralları açısından trafik polisi tarafından denetlenmektedir. Hizmet üreten ve hizmeti sunan birim olan belediyeler, toplu taşıma hizmetlerini halka kaliteli, etkin ve verimli bir şekilde sunması gerekmektedir. Bunun içinde kuralların konması ve denetlenmesi gerekmektedir. Onu içindir ki mevcut yasalar ile düzenlenmemiş hususlar, yereldeki belediyenin ihtiyaçları doğrultusunda belediye kuralları veya başka bir ad altında düzenlenerek, belediyenin karar organı olan belediye meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe sokulur. Bu noktadan sonra belediye zabıtası Belediye Zabıta Yönetmeliğinin onuncu maddesine istinaden bu denetimleri yapmakla görevlidir.

Belediyeler kendi yerel şartlarına göre kuralları belirlemeleri gerekir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 2013 yılında çıkarmış olduğu Belediye Kuralları Yönetmeliğinin “trafik ve toplu taşıma ile ilgili kurallar” başlıklı 8 inci maddesi ile yasaklanan fiillerin bazıları şu şekildedir.

Madde 8- (1)Aşağıdaki fiiller yasaktır:

- Toplu taşıma araçlarına, başkalarını rahatsız edecek kirli ve koku neşredici eşyalarla binmek.
- Toplu taşıma araçlarında yer ayırmak, fazla yer işgal etmek, koltuklarda yatmak.
- Toplu taşıma araçlarında başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle müzik dinlemek, alkollü içki içmek, kabuklu yiyeceklerin kabuklarını araç içerisine atmak.

- Toplu taşıma araçlarını temiz bulundurmamak.
- Toplu taşıma araçlarına ait duraklarda motorlu ya da motorsuz araçlar ile durmak, park etmek ya da bekleme yapmak.

Belediye Zabıtası, belediye tarafından konulan kuralların takibini yapmakla görevli ve sorumludur. Bu nedenle, toplu taşıma ile ilgili belediyelerin çıkarmış olduğu yönetmelik, yönerge veya UKOME kararlarına gerek toplu taşıma yapan araç ilgililerinin gerekse yolculuk yapana yolcuların uyup uymadıklarının denetim ve takibini yapmak durumundadır. Yapılan denetimlerde kurallara uyulmadığı tespit edildiği takdirde, araç ilgilisi veya ihlali yapan gerçek veya tüzel kişi hakkında yapılacak olan yasal işlemlere esas teşkil etmek üzere mahallinde tespit zaptı düzenlenir. Düzenlenen tespit zaptı 1608 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre değerlendirilip karar verilmek üzere belediye encümenine gönderilir. Belediye Encümeni tespit zaptı hakkında 1608 sayılı Kanunun 1 inci maddesi çerçevesinde bir karar verir. Buna göre encümen Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verebilir.

Encümenin vermiş olduğu karar idari para cezasının yanı sıra yaptırım da içerebilir. Bu durumda emredilen fiilin, encümenin vermiş olduğu süre zarfında ilgili kişi tarafından yerine getirilmesi beklenir. Eğer verilen süre zarfında fiilin gereği yapılmaz ise belediye zabıtası tarafından yerine getirilerek veya getirtilerek masrafları %20 fazlası ile ilgisinden tahsil edilir.

Şekil 4.10: İBB Zabıtası tarafından yapılan Toplu Taşıma Araç Denetimleri

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Belediye zabıtası yapmış olduğu denetimlerde, belediyenin yetkili organları veya komisyonlar tarafından belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerini denetlemeye yetkilidir. Ücret tarifelerine uymayan toplu taşıma araç sorumluları hakkında yapılacak yasal işlemlere esas olmak üzere mahallinde tespit zaptı düzenler. Düzenlen tespit zaptı 1608 sayılı Kanununun 2 nci maddesine göre karar verilmek üzere belediye encümenine sunulur. Belediye Encümenin almış olduğu karar ilgisine postayla veya zabıta memurları aracılığı ile tebliğ edilerek para cezasının tahakkuku sağlanır.

Yine yapılan denetimlerde kabahat fiili işlendiğinin tespit edilmesi halinde, belediye zabıtası bu kişiler hakkında 5326 sayılı Kabahatlere Kanunu çerçevesinde idari yaptırım tutanağı düzenleyerek idari para cezası kararı verir.

Çizelge 4.10: İBB Zabıta Tarafından Yapılan Toplu Taşıma Araç Denetimleri

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Denetlenen Araç	Adet	33.698	56.186	54.844	68.023	78.756
İdari Yaptırım Tutanağı	Adet	7.235	5.458	8.220	10.660	13.009
İdari Para Cezası	TL	718.070	872.726	1.206.384	1.739.563	1.825.907

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Toplu taşıma araçlarına yönelik yapılan denetimlerin sonucunda, ihlal yapanlar hakkında Kabahatler Kanununa istinaden idari işlem yapıldığı Çizelge 4.10 dan anlaşılmaktadır. Belediye kurallarını ihlalden daha az işlem yapılmaktadır. Çünkü belediye kurallarını ihlalden yapılan işlemlerde bürokratik işlemler oldukça uzun sürmektedir. Encümeden kararın çıkması ve karışı tarafa tebliğ edilmesine kadar geçen süre ortalama 30-35 gündür. Onu içindir ki Çizelge 4.10 daki verilerde bu durumu desteklemektedir.

Dolayısıyla 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile toplu taşıma hizmetleri belediyelerin görevleri arasındadır. Dolayısı ile belediyeler bu hizmetleri sunarken yetkili karar organları aracılığı bir takım düzenlemeler yapmaları gerekecektir. Yapılan bu düzenlemeleri 5393 sayılı Belediye Kanununun 51 inci maddesi ve Belediye Zabıta Yönetmeliğininin 10 maddesi gereği

belediye zabıtası denetlemek durumundadır. Bu nedenle belediyeden ruhsat alarak toplu taşıma yapan her türlü aracı, belediye kuralları yönünden belediye zabıtası denetler.

4.7.2 Terminallerde yapılan denetimler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15/j ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7/l maddesi gereği yük yolcu terminallerini yapmak, işletmek, işletmek ya da ruhsat vermek belediyelerin görev ve sorumlulukları arasındadır. Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesi gereği otobüs terminalleri ile garajlardaki otobüslerin fiyat ve zaman tarifelerini denetleyip uymayanlara tutanak düzenlemek belediye zabıtasının görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

Karayolu taşımacılığını ülkenin ekonomik politikalarının gerektirdiği şekilde düzenlemek, nizam ve intizamı sağlamak, ilgili terminallerde faaliyet gösteren nakliyeciler, ambarcılar, kargocu, acenteler ve benzeri işletmelerin şartlarını belirlemek, sektörde istihdam edilenlerin şartlarını, niteliklerini, haklarını ve sorumluluklarını belirlemek, karayolu taşımacılığının, bağlantılı taşıma sistemleri ile entegre olarak hizmet vermesini ve olanakların daha faydalı bir şekilde kullanımını sağlamak amacıyla Karayolu Taşıma Kanunu çıkarılmıştır.

Karayolu Taşıma Kanunu'nun 27 nci maddesine göre; "...idari para cezalarını uygulamaya Ulaştırma Bakanının yetkilendirdiği Bakanlık personeli, trafik polisi ve zabıtası, trafik polisinin görev alanı dışında kalan yerlerde rütbeli jandarma personeli, sınır kapılarında görev yapan gümrük muhafaza ve gümrük muayene memurları ile bunların amirleri, terminallerde görevli belediye zabıtası yetkilidir."

Terminallerde görevli belediye zabıtası Karayolu Taşıma Kanunu ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği kapsamında terminallerde içerisinde denetim ve kontrol yapma konusunda görevli, yetkili ve sorumlu kılınmışlardır. Yapılan denetim sonucunda Kanunda öngörülen ve Yönetmelikle belirtilen kusurları ve/veya ihlalleri işleyenler hakkında, ihlalin mahiyetine göre idari para cezası ve/veya ihlal tespitine dair tutanak düzenleme yetkisine haizdir belediye zabıtası.

Para cezası gerektiren kusurlar için idari para cezası karar tutanağı, uyarma gerektiren mevzuat ihlalleri için ihlal tespit tutanağı olmak üzere iki şekilde düzenlenir.

Karayolu Taşıma Kanunu'nun 26 ncı maddesinde belirtilen idari para cezalarını vermeye terminallerde görevli belediye zabıtası yetkilidir.

Şekil 4.11: İBB Zabıta Tarafından Terminallerde Yapılan Denetim

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

Bunların yanı sıra terminallerde görevli zabıta personeli, Karayolu Taşıma Yönetmeliğinin 75 inci maddesinde yazılı olan idari para cezalarını vermeye yetkilidir. Yönetmeliğin 76 ncı maddesinde belirtilen hususların gerçekleşmesi halinde ise ihlali gerçekleştirenler hakkında “ihlal tutanağı” düzenlemeye yetkilidir.

Terminallerde görevli belediye zabıtası Karayolu Taşıma Kanunu Yönetmeliği ile verilen görev ve yetkilerin yanı sıra terminalde nizam ve intizamın sağlanması ve diğer zabıta hizmetlerini de yerine getirmekle sorumludur. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

- Terminal içerisinde faaliyet gösteren her türlü işyerinin ruhsatlı olup olmadığı,
- Terminal içerisindeki işyerlerinin belediye kurallarına uyup uymadıkları,
- Terminal içerisindeki araç trafiğinin düzenlenmesi,
- Terminal içerisindeki seyyar satıcıların men edilmesi,
- Terminal içerisindeki dilencilerin men edilmesi,
- Terminal içerisinde izinsiz işgallere engellenmesi,

Çizelge 4.11: İBB Zabıta Ekiplerinin Terminallerde Yapmış Olduğu Denetimler

	Ölçü	2014	2015	2016	2017	2018
Denetlenen Araç	Adet	33.698	56.186	54.844	68.023	78.756
İdari Yaptırım Tutanağı*	Adet	7.235	5.458	8.220	10.660	13.009
İdari Para Cezası*	TL	718.070	872.726	1.206.384	1.739.563	1.825.907

Kaynak: İBB Zabıta Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu 2018

5 AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE YEREL YÖNETİMLER ZABITA TEŞKİLATI YAPISI VE GÖREVLERİNİN KARŞILAŞTIRILMALARI

Bu bölümde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı olarak inceleme yapmak üzere Avrupa Birliği ülkelerinden Hollandanın Rotterdam, İtalyanın Venedik ve İspanyanın Barselona şehirlerinin belediyelerinin ziyaret edilmesi konusu, çalışma şartları, görev alanları, karşılaştığı zorluklar ve yetkileri konusunda, benzerlik ve farklılıklar hakkında yapılan tespitler inceleme konumuz olacaktır.

5.1 Hollanda Rotterdam Belediyesi

Şekil 5.1: Rotterdam Belediyesi Zabıtası (Stadtoezicht)

Kaynak: İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008

Stadtoezicht 1995 yılında kurulmuş, silahsız bir teşkilat. Genel Polis'in yapmış olduğu araç parklanma kontrolü ve cezaları ile göreve başlamış ve 2001 yılı itibariyle de görev ve yetkileri genişlemiş. Zabıta teşkilatı haftada ortalama 36 saat görev yapıyor. Haftalık izinleri 2 gün. Görevde devamlılık esas olup, gece nöbetçi kalanlar 23.00'a kadar çalışıyor. Özellik arz eden günlerde personelin izin günleri kaydırılabiliyor veya fazla çalışma parası veriliyor. (İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008)

5.1.1. Ortak ve Farklı Yönler

Ortak Yönler

- İzinsiz işgallerin kaldırılması
- Dilenci ile mücadele
- Yere çöp atma, sigara atma, kirletmenin takibi
- Evsel çöplerin-molozların izinsiz çıkarılması, yasak yerlere bakılması
- İlan ve Reklamların takibi
- Dükkan önü işgal ve tentelerin çıkıntısının takibi
- Araç parklanmalarına (Bizim kısmen, onların tamamen) müdahale yetkisi
- İzinsiz yerlerde sigara içmenin takibi
- Resmi programlarda protokol görevi yapma
- Şekil olarak aynı renk üniforma giyme
- Telsiz kullanma
- Para cezası kesme

Stadstoezicht Biriminin Bize Göre (+) Yönleri

- Kelepçe taşımaları ve tutuklama yetkisine sahip olmaları
- Araçların park yasaklarının takibi, para cezası uygulama
- Vergi ve para cezasını ödemeyen araç sahiplerini merkezi sistemle takip edebilmeleri ve tahsil işlemlerini yapmaları
- Kısmen güvenlik sorunlarında görev yapmaları
- Polis ve Zabitanın Belediye Başkanı'na karşı sorumlu olması.(Polisle bu sayede işbirliğinin sorunsuz yürümesi)

Büyükşehir Belediyesi Zabıta Teşkilatının Bu Birime Göre (+) Yönleri

- Mobil araç sayısının karşılaştırılmayacak derecede fazla olması
- Yetkili olduğu görev alanlarına; karakollarla ve mobil araçlarla hakimiyeti
- Yıkım araç-gereçlerine sahip olması
- 24 saat kesintisiz görev yapabilmesi
- Kendine ait eğitim ve sosyal tesislerinin mevcut olması
- Toplu taşıma araçlarının ruhsat denetimi
- İşyerlerinde fiyat etiket denetimi
- Belediyenin ihtisas birimlerinde görev almaları Çevre, Hal, İmar v.s
- GSM denetimleri. (İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008)

5.1.2. Rotterdam Belediyesi Zabıta Çalışmaları

Lokanta, manav, mağaza gibi yerler dışarıda işgal yapabiliyor. Yaya alanlarına geliş geçişi engellemeyecek şekilde belirli miktarda işgaliye parası alınarak izin veriliyor. Bunlara da belirli bir ölçüde (1-1,5 m2) gibi izin veriliyor. Tenteler içinde belli mesafe de izin veriliyor. Kurallara uymayanlara zabıta ceza yazıyor. Eğer bir işyeri belli bir sebepten ceza alarak günlük kapatılacak ise buna Belediye Başkanı karar veriyor. (İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008)

Şekil 5.2: Rotterdam Cadde İşgali

Kaynak: İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008

Pazar yerindeki incelemelerimiz esnasında, polisin bir vatandaşa alkol testi yaptığını ve bu kişiye para cezası uyguladığını gördük. Bu gibi yerlerde toplumun huzurunun bozulmaması açısından içkili vaziyette dolaşmak yasak. (İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008)

Şekil 5.3: Rotterdam Caddeye Kurulmuş Pazar
Kaynak: İ.B.B Rotterdam Ziyareti 2008

5.2 İtalya Venedik Belediyesi

Venedik Belediye Zabıtası herhangi bir izin verme yetkisine sahip değil. Kontrol ve denetleme, tutma ve tutuklama yetkisine sahip olduğu için silah taşıyorlar. Venedik anakara ve tarihi adalar olarak iki bölge şeklinde kontrol edilmektedir. Belediye Zabıtaları; resimde görüldüğü gibi lacivert takım elbise giyorlar. Beyaz veya lacivert kemer; kanatlı aslan armalı beyaz veya lacivert şapka; mavi gömlek; lacivert kravat takıyorlar. Rütbe hiyerarşik sıralaması: Zabıta Müdürü, Zabıta Müdür Yardımcısı, Zabıta Amiri, Zabıta Komiseri, Zabıta Komiser Yardımcısı, olarak uygulanmaktadır. Silah taşıyorlar. El telsizi kullanıyorlar. Belediye zabıtalарının saç ve sakal kısıtlaması yoktur. Memur alımları merkezi ile (Bizdeki kpss sistemi) yapılmaktadır. Altı aylık eğitim kursuna katılımdan sonra göreve başlatılıyorlar. Görevde yükselme için sınav açılıyor. Bir üst rütbeye beş yılda bir geçiliyor. Ayrıca merkezde bulunan elektronik takip sisteminden her memurun hangi noktada bulunduğu sicil numarası ile biliniyor. (Venedik Ziyareti 2008)

Şekil 5.4: Venedik Belediye Zabıtaları (Polizia Municipale)
Kaynak: İ.B.B Venedik Ziyareti 2008

Belediye Zabıtalalarının kullandığı araçlar lacivert renkte, beyaz şeritli olup tepe lambası bulunmaktadır. Tarihi Venedik kısmında genelde tekne ile ve yaya olarak görev yapılıyor. (Venedik Ziyareti 2008)

Şekil 5.5: Venedik Belediye Zabıta Ekip Araçları
Kaynak: İ.B.B Venedik Ziyareti 2008

5.2.1 Zabıtanın Görev ve Yetkileri

- 1-Trafik kontrolü (Şehir trafiğine doğrudan müdahale etme ve ceza yazma)
- 2-Kamera takip sistemini çalıştırma(Genellikle kanallardaki gondol ve teknelerin hız takibi ve ana karadaki trafiğin takibi)
- 3-Dilenci takibi (Para cezası uygulama gerekirse tutuklama)
- 4-Çevre kirliliği takibi(Çatı antenleri için belediyeden izin alınması gerekiyor)

5-Tarihi dokunun korunması(Dış tadilata izin verilmiyor, Restorasyon işlerini takip etmek)

6-Şehrin asayışı(Tutuklama yetkisi)

7-Seyyarın engellenmesi(Para cezası, gerekirse tutuklama)

8-Görev alanlarındaki olumsuzluklara müdahale etme

9-İlan ve reklamların takibi

10-Kaçak yapılaşma takibi

11-Ticaretin kontrolü(Venedik Ziyareti 2008)

5.2.2 Seyyar ve Reklam İşgalleri

Venedikte izin alınmadan seyyar satıcılık yapmak yasak olup seyardan alınan malzemeler kesinlikle iade edilmiyor ve izinsiz satış yaptığından ceza yazılıp gerekirse mahkemeye sevk edilene kadar (48 saat süreli) göz hapsinde tutuluyor. Mahkemece 1,5 yıla kadar hapis cezası verilebiliyor. Seyyarlar retina okumalı bilgisayar takip programı ile takip ediliyor. Yılda 50 bin adet seyyar malına el konuluyor. (Venedik Ziyareti 2008)

Şekil 5.6: Venedik Caddelerinde Seyyar İşgalleri

Kaynak: İ.B.B Venedik Ziyareti 2008

Meydanlara kurulan belediyeye ait tanıtım unsurları aynı zamanda dinlenme, oturma yeri olarak kullanılabilir. (Venedik Ziyareti 2008)

Şekil 5.7: Meydanlardaki Reklam Unsurları

Kaynak: İ.B.B Venedik Ziyareti 2008

5.3 İspanya Barselona Belediyesi

Barselona Belediyesi'nde yürütülen zabıta faaliyetleri hakkında bilgi almak, çalışmalarını yerinde görmek; İstanbul için günümüzde bir sorun haline gelen gezici gıda satış yerlerinin ruhsatlandırılması aşamasında uygulanan yönetmelikler, standartlar varsa denetim esnasında aranan şartlar gibi konularda bilgi sahibi olmak amaç edinilmiştir. Barselona şehrinde 19. yüzyıl sonlarında, eski şehirden kuzeye doğru bir yerleşimde bir artış yaşanıyor. Şehir 1950 den sonra büyük göç alıyor ve zengin fakir mahalleleri oluşarak birbirinden büyük ölçüde ayrılıyor, son yıllarda Afrika'dan göç alan şehirde, göçmenlerin yerleşimi özellikle şehrin doğusuna doğru oluyor. (Barselona Metropolitan alanının nüfusu 4 milyon.) Şehir planı 1860'lı yıllarda yapılmıştır. Yollar ortalama 6 (altı) şerit geniş, 6 (altı) şerit geliş olmak üzere bir o kadarda kaldırım genişlikleri düzenlenerek planlanmış. Şehirde neredeyse hiç yaya üst geçidi bulunmadığı ancak fazla miktarda trafik ışığı olduğu gözlemlenmiştir. Binaların ve meydanların altı otopark kullanımına ayrıldığından kaldırım üzerinde araç parklanmalarına rastlanmamıştır. (Barselona Ziyareti 2016)

5.3.1. Belediye Teşkilatı

Belediye başkanı seçimle gelmektedir. Belediye organları Belediye Başkanı, Belediye Meclisi ve Hükümet Komisyonu'ndan oluşmaktadır. Belediye meclisinde 41 meclis üyesi bulunmakta olup; biri Belediye Başkanı olmak üzere 10 meclis üyesi ile birlikte toplamda 11 kişi hükümet komisyonunu meydana getirmektedir. Bu 10 temsilci 10 idari bölgenin yöneticisidir. Başkana bağlı ve her biri kendi dallarından sorumlu 4 adet başkan yardımcısı mevcuttur. Bunların dışında bir de güvenlik komisyonu başkanı bulunmaktadır ve doğrudan belediye başkanına bağlıdır. (Barselona Ziyareti 2016)

5.3.2. Belediye Polisi Guardia Urbana (Belediye Zabıtası)

Belediye Başkanına bağlı olarak görev yapan polis teşkilatıdır. Katalonya Polis Teşkilatı ile aynı teçhizat ile donatılmıştır. Teçhizat olarak silah, jop, kelepçe vb. unsurları kullanabilmektedir. Kimlik sorgulama yapabilmekte ve suçluları savcılığa direkt sevk edebilmektedir. İşyerlerinin açma ruhsatlarını kontrol edebilmektedir. 10 idari bölgede 10 komiserliği mevcuttur, bölgesel birimleri, atlı birlikleri, trafik denetleme birimleri bulunmaktadır. (Barselona Ziyareti 2016)

Şekil 5.8: Belediye Zabıtası (Guardiana Urbana) ve Ekip Aracı

Kaynak: İ.B.B Barselona Ziyareti 2016

Kamusal alanda en çok karşılaşılan seyyar satış türü – taklit ürünlerin satışı ve içki (bira) satışı, turistik yerlerde (La Rambla gibi) en çok karşılaşılan sorun, Müdahale

şekilleri; ceza kesiliyor, ürünlerine el koyuluyor -bunlar gıda ürünleri ise direkt imha ediliyor, diğer ürünler (yasal ürünlerse) 72 (yetmiş iki) saat geçtikten sonra ilgisine cezasını ödemesi kaydıyla teslim edilebiliyor- ürünler en fazla 6 (altı) ay kadar depolanıyor, ürünlerini teslim almak isteyen kişi depo ücretini de ödemek zorunda, Genelde taklit ürünlerle karşılaşılıyor,

- Sokak satıcılarının oturma izinleri çoğunlukla yok,
- Seyyara müdahale anında dirençle karşılaşılırsa silaha başvurulmuyor, cop ve kelepçeyle müdahale edilebiliyor,
- Nezarethaneleri mevcut, en fazla 72 saat gözaltında tutabiliyorlar,
- Seyyarin toplanması için destek birimleri devreye giriyor, ürünler alınırken sayılıyor, tüm ürünler bir poşete doldurulup mühürleniyor,
- Tutanağın bir kopyası satıcıya da veriliyor,

Metro platformalarına da giren seyyarlara müdahale edilemiyor, metro tünellerine kaçtıkları ve buradaki taşlarla saldırıp vatandaşı da raylara atabildikleri için. Bu da ulaşımı ve güvenliği kilitliyor müdahale edilmemesinin sebepleri bunlar.

- Bazı siyasi kişilerin seyyarlara iltimas gösterdiği tespitlere yansımış,
- Gözaltına alınanlar mahkemeye gönderiliyor, konu seyrek de olsa sınır dışı etmeye kadar gidiyor,
- En çok karşılaşılan milletler: Senegal (taklit ürünler), Pakistan (gıda,bira).

Şekil 5.9: Metro İstasyonu Seyyar İşgali

Kaynak: İ.B.B Venedik Ziyareti 2008

6 SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

İnsanlığın var oluşu ve özellikle toplu şekilde yaşamaya başlamalar ile birlikte bir takım kuralların konulmaya başlandığı görülmektedir. İnsan ihtiyaçlarının müştereken karşılanması, bir insanın ürettiğini bir başka insanın tüketmesi, bunun karşılığında o insanında başka bir değer üretmesi toplumların gelişmesinde en önemli etkidir. Toplum içinde gerek sosyal, gerekse ticari ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yönetilebilmesi ve sürdürülebilmesi ortaya konan normlar ve bu normların denetimi ile mümkün olmuştur.

Onun içindir ki denetim; toplumların bir arada yaşama geleneklerini ve toplumları diğer toplumlardan ayıran en önemli özellik olan kültürlerin oluşmasının temel dayanağıdır. Denetim; kamu gücünü kullanan devlet tarafından yapıldığı gibi toplumsal değerler ile de sürekli kendini hissettiren bir kavramdır. Toplumlar tarafından kabul edilen değerlere, değer yargılarına aykırı hareket eden kişilere karşı toplumun vermiş olduğu tepki, aslında denetimin bir sonucudur. Toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabul edilen bu değer yargıları aynı zamanda, bireyler tarafından denetlenir ve kontrol edilir. Uymayanlar kınanır, dışlanır, değeri azalır vs. toplum tarafından verilen bu ve benzeri bir karşılık ile birey üzerinde kendini hissettirir. Buda denetimin yaptırım gücü olarak kendini bireyler üzerinde hissettirir.

Devlet yapısı içerisindeki denetim ise çok daha belirgin bir şekilde tanımlanmış normlar silsilesinden oluşur. Bu kurallar toplum içerisindeki hayatın tüm kategorilerini düzenleyecek şekilde hazırlanmaktadır. Öyle ki denetim görevi yürüten kuramların ve denetim elemanlarının bir konuda söz söyleyebilmesi ancak o alanda yapılan bir yasal düzenleme ile mümkün olacaktır. Aynı zamanda bu normlara uymayanlar hakkında verilecek idari yaptırımlarında tanımlanmış olması gerekmektedir. Bu cezalar maddi yani kişinin mal varlığı ile karşılayabileceği cezalar olabileceği gibi kişinin hürriyetini engelleyici ve kısıtlayıcı cezalarda olabilmektedir. Bizim çalışmamızın konusunu idari denetimler oluşturduğu için yaptırım kısmını da maddi cezalar oluşturmaktadır.

Geçmişten günümüze kadar var olan devlet yapılarına bakıldığı zaman; değişik yönetim şekillerinin benimsendiği, aynı hizmetleri farklı isim ve yapıdaki birimler aracılığı ile yerine getirildiği görülmektedir. Zabıta hizmetleri de bu yapılar içerisinde hep var olmuş ancak farklı isimlerdeki birim ve görevliler aracılığı yerine getirilmiştir. Bu yapıların devlet teşkilatları içerisinde önemli bir yere sahip olmaları kent ve toplum düzeninin sürdürülmesine yapmış olduğu katkıdan dolayıdır.

Belediye zabıtasının Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki sürecine bakacak olursak. Bu günkü manada belediye zabıtası ilk olarak 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanununda tanımlanmıştır. Ancak, belediyelerde zabıta müdürlükleri 1950 yılına kadar kurulamamıştır. Çünkü 1580 sayılı Kanununun 109 uncu maddesi lüzum görülen belediyelerde zabıta hizmetlerinin devlet zabıtasına tevdi edilebileceği hükmünü içermektedir. Bu yüzden yirmi yılı aşkın bir süre belediyelerde zabıta biriminin kurulması gecikmiştir. Bu durum zabıta teşkilatının kurumsal yapısının oluşması ve gelişmesini sekteye uğratan bir süreç olarak karışımıza çıkmaktadır.

Ellili yıllardan sonra belediyelerde oluşturulmaya başlanan zabıta teşkilatı, 1969 yılına kadar teşkilat ile ilgili her hangi bir yasal düzenleme olmadan çalışmalarını yürütmüştür. 1969 yılında çıkarılan Belediye Zabıta Personeli Yönetmeliği teşkilatı 2007 yılına kadar getirmiştir. 2007 Yılında yürürlüğe giren Belediye Zabıta Yönetmeliği tüm eksiklerine rağmen belediye zabıtasının kurumsallaşmasına katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Uzun yıllar yeterli olmayan yasal düzenlemeler ışığında çalışmalarını sürdürmek zorunda kalmıştır belediye zabıtalıları. Buna paralel olarak özlük hakları ile ilgilide yeterli bir düzenleme yapılmamıştır. Zabıta kadrosu 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda genel idari hizmetler sınıfı altında yer almaktadır. Zabıta teşkilatının ayrı bir sınıf olarak tanımlanma çaba ve gayretleri sonuç vermemiştir. Dolayısı ile belediye zabıtasının diğer memurlardan tek farkı üniforması ve almış olduğu maktu mesai ücretidir.

Belediye zabıtasını ilgilendiren yasal düzenlemelerin bir araya toplandığı bir kaynak bulunmamasına rağmen, mevcut yasal düzenlemeleri taradığımızda belediye zabıtasına sorumluluk veren çok sayıda kanun, yönetmelik, tebliğ vb. düzenlemenin olduğu görülmektedir. Belediye zabıtasına verilen bu sorumluluklara paralel olarak

aynı oranda yetki verilmemiştir. Belediye zabıtasına ilgili mevzuatta verilen yetkilerin bir kısmı uzmanlaşma ve işbirliği gerektiren görevlerdendir. Bu nedenle belediye zabıta biriminin nitelikli personele sahip olması, bu görevleri yerine getirebilmesi açısından son derece önemlidir.

Yaş sebze meyve ticaretinde kayıt dışıyla mücadele ve en önemlisi de tüketiciye en ucuz şekilde ürün sunmak için mevcut yasa ve yönetmeliklerde de bir takım değişikliklere gidilmesi elzemdir. Örneğin, üretici ve üretici örgütlerinin daha çok desteklenmesi gerekmekte, bunun için toptancı hallerine tanınmış olan toptan satış imtiyazı, meyve ve sebze ürününün hallere hapsedilmeyip, HKS'ne bildirmek kaydıyla üretici, üretici örgütleri ve tüketiciye doğrudan mal temini sağlayan perakendecilerce de toptan satışın yapabilmemesinin önü açılarak hal ya da diğer tedarikçi unsurlar azaltılarak maliyetlerin daha da düşürülmesi hedeflenmelidir.

Ayrıca ilk aşamada maliyetleri artıracığı öngörülse de ürün taşıma depolama ve satış aşamalarında oluşan ve ülke genelinde dörtte bir oranda olduğu bilinen ürün firelerini önlemeye yönelik gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Yine üretim politikalarının da gözden geçirilerek küçük ölçekli üreticilerin birleştirilmesi ya da buna benzer altyapılar oluşturulup, bu yönde teşviklerle desteklenerek daha büyük ölçekli üreticilere dönüştürülmek suretiyle de kayıpların önüne geçilmelidir.

Bir başka konu da meyve sebze ticareti dışında yine aynı kanun kapsamında ele alınması gereksede özel bir kanunu olan ve bu kanunla yönetilen su ürünleri ticaretidir ki bu ticaret sebze meyve ticaretine göre daha az önem sarf edilmiş olması münasebetiyle üretim ve tüketim aşamasında hakettiği seviyeyi yakalama konusunda bir o kadar geride kalmıştır. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ile düzenlemeye çalıştığımız bu alan, meyve ve sebze ticareti kadar, teknik alt yapısı ve gerekli ehemmiyet konusunda da üzerinde çalışılması gereken bir ticari alandır. Kanun koyucu bu konuda da belediye zabıtasına yetki vermiş ancak ülke genelinde maalesef hakettiği ilgi ve önemi görmemektedir.

Çok sayıda yasal düzenleme ile sorumluluk verilen belediye zabıtaları bu konuda yeterli bilgi, teknik ve donanıma sahip olmadığından, gerekli hizmet içi eğitim kapsamında hukuki ve teknik bilgi yönünden eksikleri bir an önce giderilmelidir. Bu konuda belediyelerin hukuk birimleri ile de koordine sağlanarak onların desteğinin alınması gerekmektedir. Bu destek belli bir program dahilinde ve sistematik olarak

verilir ise zabıta personelinin gelişimine katkı sağlamış olur. Aksi takdirde günü birlik bir uygulama olarak kalır ve ancak zaman ve maddi kayıptan öteye gidemez.

Bakıldığında belediye zabıtasının etkin, kaliteli ve verimli bir denetim yapabilmesi için yasalar ile verilen sorumlulukların mutlaka yetki ile desteklenmesi gerekmektedir. Bir diğer durum ise yasalar ile düzenleme yapma yetkisi yerelde belediyelere bırakılan hususlar ile ilgili yeterli düzenlemenin yapılmamış olduğu, kısaca kanun koyucunun yeni bir kanun ya da mevcut kanunlarda ilgili durumlarda yerel yönetimlerden görüş alma konusunda ya da alınan görüşün ne denli etkili olduğu konusunda düşünmesi gerekmektedir ki, yerinden yönetimin saha kontrolündeki etkisi ve deneyimleri, ıyık tutacak olan önemli bir etmendir.

Kırsaldan gelen göçler ile birlikte hızla büyüyen kentler beraberinde bir takım sorunları da getirmiştir. Göç olgusu başta kayıt dışı ekonomik faaliyetler olmak üzere, kaçak inşaat, ruhsatsız işyeri, kayıt dışı meyve sebze ticareti, kamunun ortak kullanım alanlarının işgali, dilencilik ve seyyar satıcılık gibi birçok alanı olumsuz olarak etkilemektedir. Bu şekilde görev alanı hem nitelik hem de fiziksel olarak genişleyen belediye zabıta personeli için güvenlik önemli bir sorun haline gelmiştir. Belediyelerin sahada görevli denetim elemanı olan belediye zabıtası, kendisini koruyacak yeterli savunma teçhizatı ile donatılmamıştır. Bu durum çoğu kez zabıtayı genel kolluk kuvvetleri olmadan çalışamaz hale getirmektedir.

Trafik konusunda, trafik ışığından köprü ve kavşakların kontrolüne varana kadar trafik yönünden tüm alt ve üst yapı olarak belediyenin sorumluluğunda olan şehirlerimizin, trafiğin düzenlenmesi ve denetlenmesi hususunda da yetkilendirilmesi sorunların hızlı ve doğru bir şekilde çözülmesi için çok önem arz etmektedir.

Belediye zabıtası terminallerde denetim yapmaya ve idari yaptırım uygulamaya 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, Karayolu Taşıma Yönetmeliği ve Belediye Zabıta Yönetmeliği kapsamında görevli yetkili olsada; trafik konusunda bahsettiğimiz üzere şehir trafiğinin denetim ve düzenleme yetkisinin belediyelere verilmesi durumunda terminaller ve benzeri yerlerde etkin ve hızlı çözümler üretmesi sağlanmış olacaktır.

Tüm bu durumların çözümü aşamasında zabıtanın görevini yerine getirirken karşılaştığı bir takım zorluklarla baş edebilmesi hususunda zabıtaya silah verilmesi dönem dönem bazen yüksek sesle bazen kısık sesle dile getirilip girişimlerde bulunulsa da bir sonuç alınamamıştır. Bu konuda zabıtada çalışan personel arasında da tam bir fikir birliği

olduğu söylenemez. Bir kısım zabıta personeli bunu şiddetle savunurken bir kısımda aynı oranda karışı çıkmaktadır. Tabi ki zabıtaya silah verilmesinin getirdikleri olduğu gibi götürdükleri de olacaktır. Sivil bir teşkilattan silahlı bir teşkilata geçiş olacaktır ki o zaman tüm bakış açısı değişecektir belediye zabıtasına karşı. Çünkü silah bir polis teşkilatının yanında silahlı bir belediye zabıtası. Çok gerçekçi gibi durmuyor. O zaman birileri belediye zabıtasına ne gerek var polis bu iş yapsın noktasına taşıyabilir.

Sonuç olarak baktığımızda belediye zabıtası görev, yetki ve sorumluluklarını geçmişte olduğu gibi yanında en büyük silahları olan kalemleri aracılığı ile yerine getirmeye devam etmeye çalışacaklardır. Silah yerine mevcut yasalar ile belediye zabıtasına verilen sorumlulukların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ya sorumluluklar azaltılmalı yâda bu sorumluluklara paralel olarak yetki verilmelidir. Tabi ki bir diğer önemli sorunda ikincil mevzuatlar ile açıklanması gereken birçok yasanın varlığı. Bu düzenlemeler yapılmadığı için belediye zabıtası denetim uygulamalarında zor durumda kalmaktadır.

Belediye zabıtasına yasalar ile verilen birçok görev ve sorumluluğun ikincil mevzuatlarla açıklanması gerekmektedir. Çünkü mevcut durumda sorumluluk çok yetki az aynı zamanda bu sorumluluğun icaplarının nasıl yerine getirileceği tam olarak açıklanmamıştır.

Bakıldığı zaman belediye zabıtası, kent ve toplum düzenini sağlama adına çok geniş bir yelpazede denetim faaliyetlerin sürdürmektedir. Belediye zabıta yönetmeliği beş ana başlıkta toplamıştır zabıtanın görev ve sorumluluklarını; beldenin düzeni ve esenliği ile ilgili görevleri, imar ile ilgili görevleri, sağlık ile ilgili görevleri, trafikle ilgili görevleri ve yardım görevleri. Bu görev başlıkları çok geniş alanları ifade eden kavramlardan oluşmaktadır.

Onun içindir ki bu çalışma biraz daha somutlaştırılarak, mevcut yasalar ile belediye zabıtasına denetim yetkisi veren alanlar tespit edilmiştir. Buna paralel olarak tez çalışmasının ilk bölümünde belediye ve belediye zabıtası tarihsel ve kavramsal olarak ele alınacaktır. İkinci bölümde ise bu mesleği yapan zabıta personelinin işe atanma ve görevde yükselmeleri ile ilgili tespitlere yer verilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise belediye zabıtasının denetim ve idari yaptırım uygulamaları yasal boyutu ile ortaya konarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı faaliyetlerine yer verilecektir.

Belediye zabıtasının geleceği ile ilgili farklı görüş, düşünce ve arayışlar olmasına rağmen, bir gerçek var ki belediye zabıtası kent ve toplum düzenin sağlanması adına önemli sorumluluklar üstlenmiş bir teşkilattır. Yerel yönetimlerin öneminin her geçen gün arttığı günümüzde, belediye zabıtası yürüttüğü denetim ve uyguladığı idari yaptırımlar ile varlığını devam ettirecektir.

KAYNAKLAR

- ASLAN**, M. Yasin (2009), İdari Yaptırımlar, T.B.B Dergisi, Sayı 85, sf 178-179
- ASLAN**, Onur Ender. **AKBULUT**, Örsan Ö. **ÖNEN**, Nizam. (2002), Belediye Zabıta Hizmetleri Yönetimi, TODAİE Yayınları, Yayın No. 312, Ankara.
- AKPINAR**, Elçin (2006), Kamu Yönetiminde Denetim Olgusu Ve Türkiye’de Kamu Yönetiminin Denetlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
- ABAY**, Ali Rıza. (2002), Toplumsal Yapı ve Toplumsal Kurum Değişmesi (İhtisap Kurumunun Zabıta Teşkilatına Dönüşümü Örneği), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.7, sf. 353-368.
- BUCAKTEPE**, Adil, (2008), Genel İdari Kolluk Ve Kolluk İşlemleri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- DOĞAN**, Fatih (2010), Polis Ve Jandarma Teşkilatları Açısından İç Güvenlik Yönetimi, Sorunları Ve Değişimi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- ERGİN**, Osman Nuri Mecelle-i Umur-i Belediye, c. I, İstanbul, 1338 (1922), sf. 29-299.
- GÖZLER**, Kemal (2013), İdare Hukuku, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları Yayın No: 2800
- GÜNER**, Selda. (2011), Kolluğun Zor Ve Silah Kullanması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- HÜNLER**, Arın (2010) İç Güvenlik Hizmetlerinde Özelleştirme ve 5188 Sayılı Kanun Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- İ.B.B** Çalışma Ziyareti Barselona/İspanya 01-04-2016
- KARACOŞKUN**, M. **DOĞAN**. (2008), Bir İstismar Yolu Olarak Dilencilik “Sivas Örneği”, Bir Kent Sorunu: Dilencilik “Sorunlar ve Çözüm Yolları”, İstanbul.
- KOPARAN**, Necdet. (2007), Türk Jandarma Teşkilatı (1908-1923), Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- MEMİŞ**, Şefik (2008), Şehremaneti’nden Büyükşehir’e Belediye Zabıta Tarihi, İBB Zabıta Daire Başkanlığı – Şan Ofset
- MEMİŞ**, Şefik (2008), Türk Zabıta Teşkilatının Temelleri Osmanlılarda İhtisap Müessesesi, İBB Zabıta Daire Başkanlığı – Şan Ofset

ÖZAY Prof. Dr. İl Han, İdari Kolluk – Adli Kolluk, Makale, İstanbul Üniversitesi, 2012

PEKTAŞ, Ethem Kadri (2003), Belediye Yönetiminde Zabıta Hizmetleri Ve 21.

Yüzyıl Kentinde Zabitanın Yeri (Afyon Belediyesi Örneği), Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

PARİN, Suvat (2010), Dilencilik Yoksulluk İlişkisi, Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 20. Sayı, 2010/1, sf 23-37

TAMER, Mustafa (2009), Açıklamalı-Yorumlu-İçtihatlı Belediye Zabıtası, Mustafa Tamer Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayınları

İNTERNET KAYNAKLARI

AYATAR KIZILYAR, Sema (2013), Ceza Yaptırımı İle İdari Yaptırım Ayrımı,

<http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/17> erişim 06.06.2019

TIRAŞ, H. Hayrettin (2012), Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme,

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ksuiibf/article/view/5000039273> erişim tarihi 06.06.2019

UYAR, Hakkı (2003) Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler: Kısa Bir Tarihçe

<http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar/6.pdf> erişim tarihi 06.06.2019

ÇAVDAR Üniforma Zabıta Kıyafetleri

<http://www.cavdaruniforma.com.tr/zabita-kiyafetleri.html> erişim tarihi 06.06.2019

İ.B.B Zabıta Daire Başkanlığı Rotterdam Belediyesi Ziyaret Raporu

<http://www.ibb.gov.tr/sites/zabita/Site/Documents/ROTTERDAM%20Ziyaretinin%20%C3%B6zet.pdf> erişim tarihi 09.06.2019

İ.B.B Zabıta Daire Başkanlığı Venedik Belediyesi Ziyaret Raporu

https://www.google.com/search?newwindow=1&rlz=1C1GCEV_en&ei=ox8GXc2VIs3jsAfs07mIAQ&q=ibb+venedik&oq=ibb+venedik&gs_l=psy-ab.3..35i39.4540.7235..7529...0.0..0.116.1113.6j5.....0....1..gws-wiz.....0i67j0i131j0i131i67j0i19j0i22i30i19j0i22i10i30i19j0i22i30.C0oy-etvt64 erişim tarihi 09.06.2019

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Murat BALCI

Doğum Tarihi ve Yeri : 25.02.1974 / Zonguldak

E-posta : mbalci@ibb.gov.tr

ÖĞRENİM DURUMU :

- **Lisans** : 2005, Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme
- **Yüksek Lisans** : İstanbul Aydın Üniversitesi

MESLEKİ DENEYİMLER :

1998 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığında Zabıta Memuru olarak göreve başladı. 2005 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden Mezun oldu. 2009 yılında zabıta komiseri olarak atandı. 2010-2011 yılında Sağlık ve Veteriner Hizmetleri Zabıta Amiri, 2011-2014 yılında Su Ürünleri Zabıta Amiri olarak görev yaptı. 2014 yılından itibaren halen Gıda Tarım ve Hayvancılık Zabıta Amirliğinde görev yapmaktadır.